

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

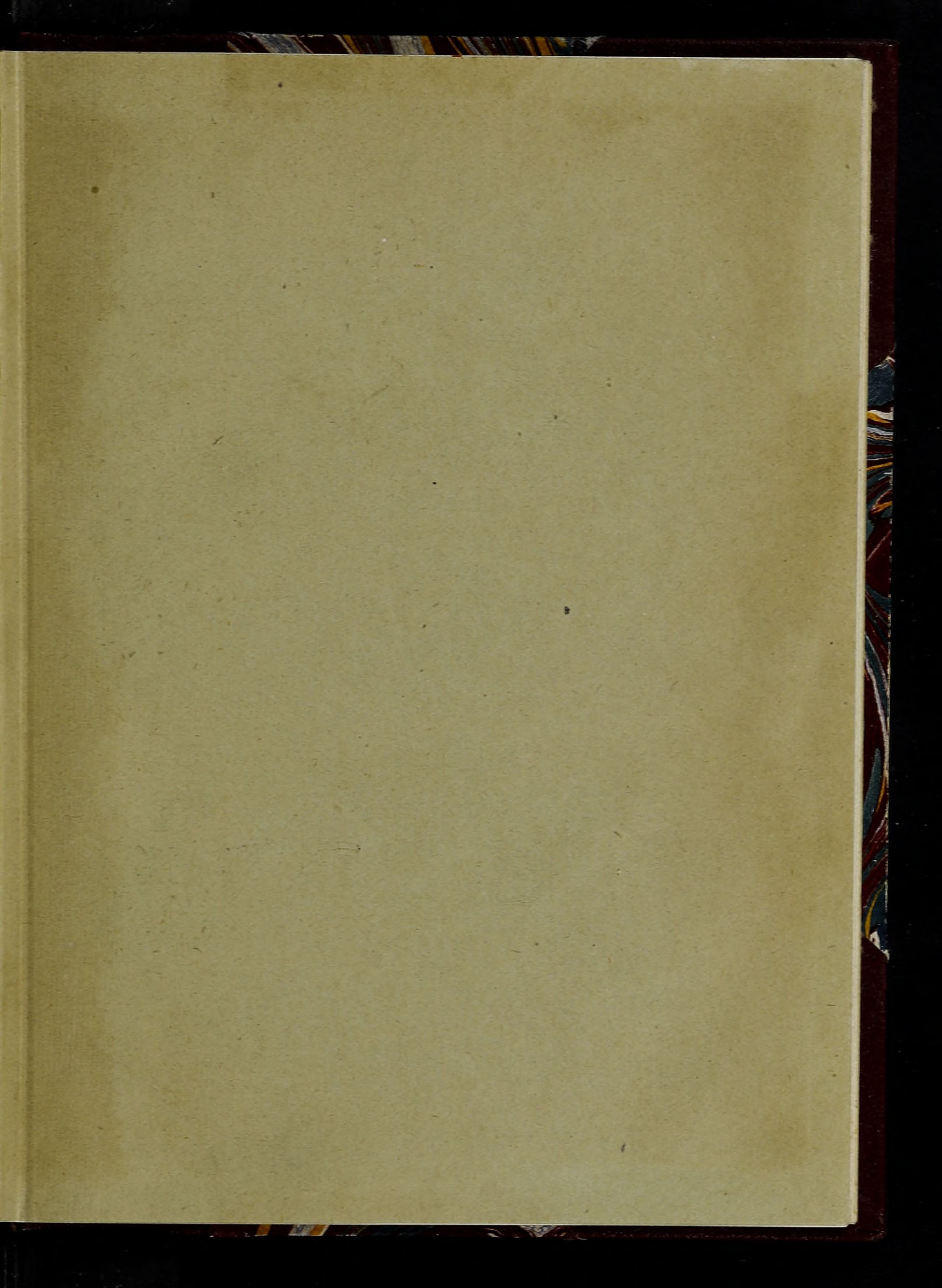

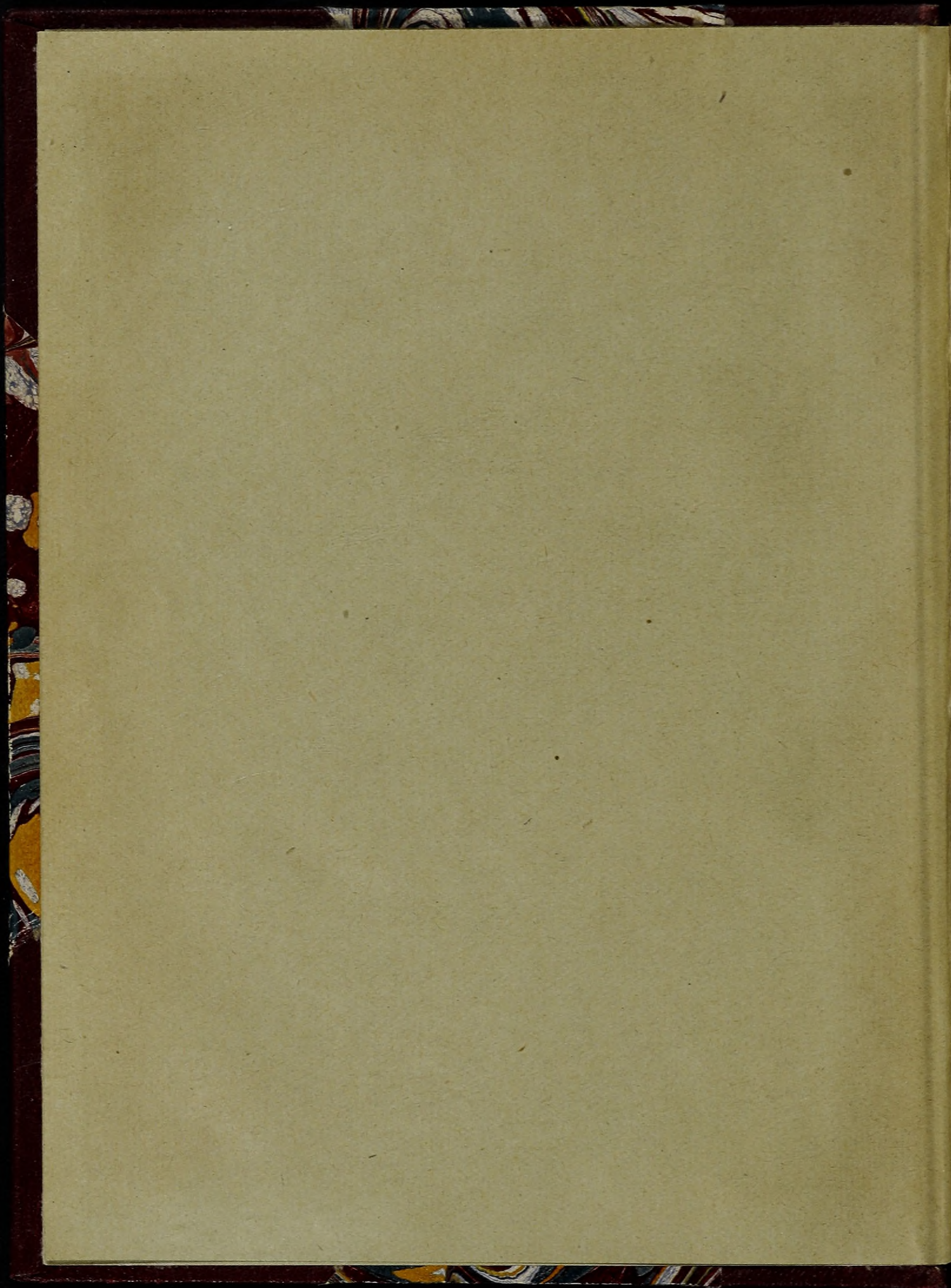
UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET

LUND

Vitt.

Lu.

Tösaknep och Pojkahyss

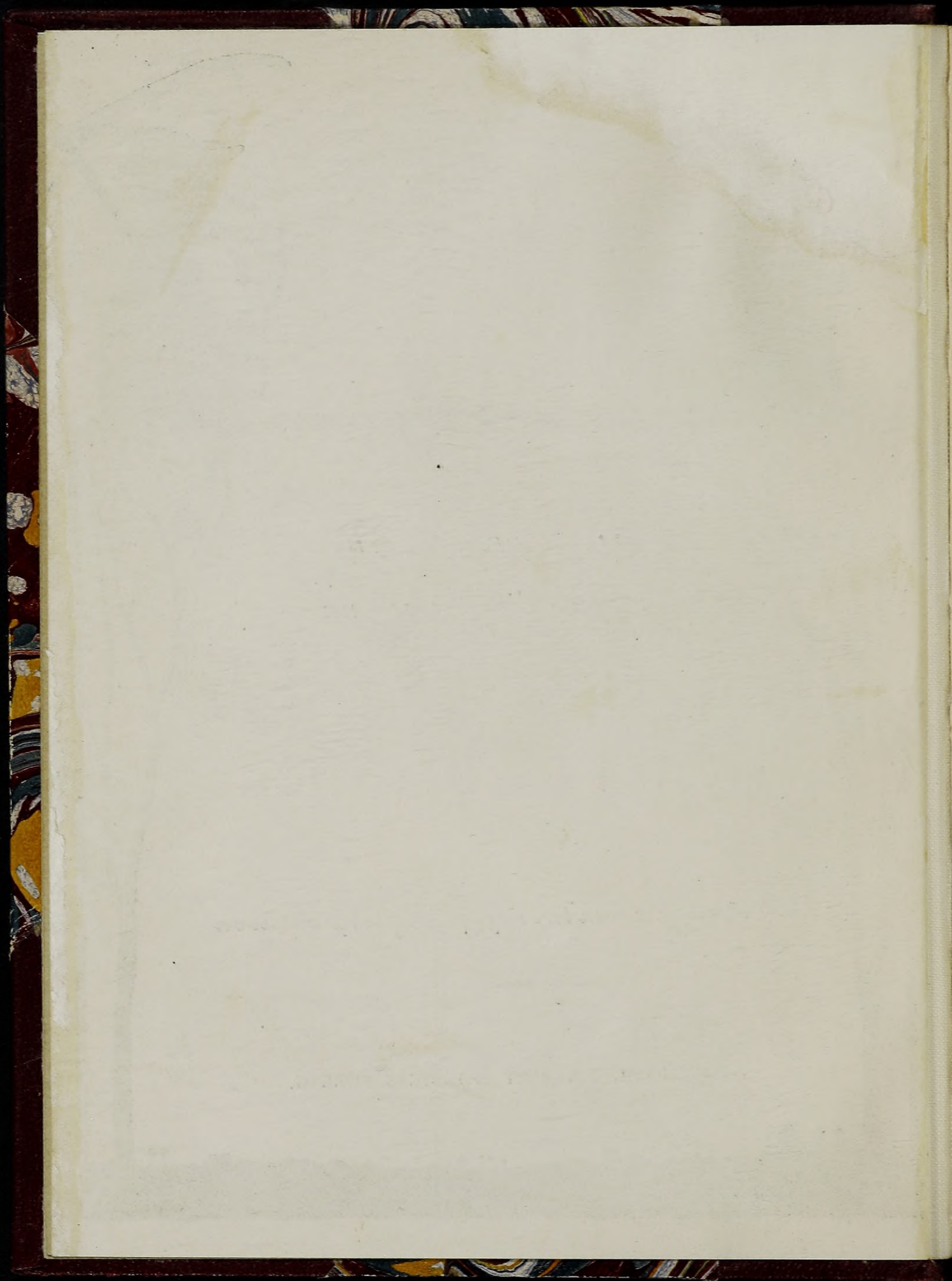
Glada bilder ur all-
mogens lif förr och nu

af

Henzik Wranér

Med silhuetter och en teckning af August Johnson

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.
LUND.

TÖSAKNEP

OCH

POJKAHYSS.

GLADA BILDER UR ALLMOGENS LIF FÖRR OCH NU

AF

HENRIK WRANÉR,

förf. till "Stuesnack och Stätteslams", "I Skånska stugor", "Hägringar".
"Helgdagsbilder och Hvardagshistorier", "Kärleksglöd
och Hjärtenöd" m. fl.

Med silhuetter och en teckning af AUGUST JOHNSON.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1897.

Början var lite bråkig.

Träskomakaren Petter Petterson var en utböling i byn. Det sades, att han hade tatarblod i ådrorna, och därför var han just inte omtyckt, fast han genom sitt gifte varit befryndad med flera af händtverkarefamiljerna. Sedan han blef änkring, vardt han nästan enstöring. Alltid arbetsam och ordentlig. Men mycket tyst.

Då kan ni också förstå, att hans tös växte upp som en liten vilde. Hon kallades redan som liten för *Etternällan*: hon var så ettrande arg af sig. Och så rimmade det vedernamnet sig så väl med hennes dopnamn: hon hette nämligen Petronella, fast det gemenligen förkortades till Pella. *Pella Etternälla* eller *Petternälla Etternälla* — det var ju riktigt kvickt ihopakkommet!

Vidare vacker var inte den lilla etternässlan. En lång, gänglig figur, formlös som en humlestör. En massa askblondt, burrigt hår. En hy med grönbrun grundton och öfversållad med den gräsligaste massa fräknar, somliga mörka, andra nästan ljusröda. En fasligt stor mun med små, hvassa pärlhvita rättänder och trotsigt uppåtböjd öfverläpp. Och så ett par stickande, skarpa, brungrå ögon, som kunde »stämman blod i folk» — sa hennes moster.

När hon som elfva års tös för första gång kom till vinterskolan, väckte hon genast kamraternas uppmärksamhet — icke minst genom sin dräkt. De öfriga flickorna voro alla enligt dåtida plägsed klädda i fotsida kjortlar — och sågo ut som »förtidigt utkläckta bondkärningar», för att begagna ett skämtuttryck af förste landtmätaren Gustafsson i Malmö. Pella kom i halflånga kjolar och hade en lätt duk, knuten under hakan.

Också mottogs hon på skolbacken med ett ljudligt *hurraah!*

— Hurra för *Pella Eternälla!* Hurra för *Träskopetternällan!*

— Hurra för *Petternälla Eternälla!*

— Hurra för träskomamsellen i byxor!

— Hurra för hennes röda strumpor — dem har hon fått af storken!

Och verkligen erinrade de smala benen betydligt om storkens klifpinnar, under det de andra tösernas trinda fortkomstledamöter doldes i mellanblå, valkade och stampade fodral.

— Hurra för *Tattarpellan!* Hurra för *Petternällan!*

— Hurra för mamsell *Byxenällan!*

Där blef ett allarm, så att läraren vardt uppmärksam och gick bort till fönstret och öppnade det på glänt.

— Kom in här, tös! — sa han, när han såg att alla skockat sig kring den nykomna. Det gjorde honom ondt om henne.

Röd af harm och med gnistrande ögon kom hon in till honom.

— Bry dig inte om dem! — sade han småleende.

— Sådana ä de alltid mot nykomlingarna. Låtså som ingenting bara — det är klokast här i lifvet.

— Prm! Inte bryr jag mig om att de skälla — de förstå inte bättre och ha aldrig fått lära bättre. De tro att de ä nå'nting för det att de ä trinda som pölsor — dumlingarna! Det rör inte mig mer än en sten. Men låt mig bara se att nå'n af dem kommer och vill röra vid mig, så ska jag »lappsala köttet» på honom — det säger jag. Och det kan han »ge sig sju svaflade skraddare» på.

— Nej, men tös! Så ska du inte säga — det är inte passligt för en flicka, en snäll flicka, ser du, Nella!

— Det kan väl så vara, men det är inte så lätt att vara snäll alltid. Kunde mäster själf vara en snäll flicka, om hela högen komme och skällde, hva? Å nej, jag tror mäster allt gåfve dem bakskjuts!

Läraren skrattade. Han tyckte riktigt bra om den lilla.

Första timmen gjorde hon så väl reda för sig att hon sattes opp på andra bänken. Ni skulle bara sett, hur det gick de andra i magen! Där tisslades och där tasslades, och många hade ärende ut.

När hon under rasten kom ut i förstugan, där hon som de andra låtit sina leriga träskor stå, fann hon en

etternässla planterad i hvardera skon, och till yttermera visso hade någon med bläck skrivit på ofvanstyckena: *eter Nellan*.

Kamraterna hade ställt sig längs väggarna för att se hvad min Pella skulle göra, och där stodo de med ett bredt flin på läpparna. Men det var som om de känt ställningen litet kinkig: de sågo ifrigt på hvarann för att hålla humöret oppe.

Men — som en blixst fick *Etternällan* en etternässla i hvar hand och for på flinebyttorna: gisslen hveno skarpa kring öronen på dem, och slagen föllo som en hagelskur. Der blef ett skrikande och ett kacklande och ett slamrande med träskor, ska jag säga. Men på fyra röda minuter var förstugan rensad som — som där varit en positivspelare utanför.

Endast en lång pojkarackare stod kvar — nämndemannens Truls. Der var han, som hade varit pappa till det sinnrika skämtet; det var han, som plockat nässlorna och gjort sig odödlig genom inskriften på »träskoöfverlädren». Han skämdes för att springa som de andra. Det var nog inte så utan att han skämdes lite för hela historien. Men det ville han ju inte visa — bevaras väl! Och därför morskade han opp sig.

— Akta dig, annars klår jag dig, din — ditt — pumpstockabeläte!

— Duu! Duu? Dina klometer ä nu så breda som stenkakor, men jag ska rasta dem — — —

Och så högg hon träskorna, fick en i hvar hand och dunkade honom i skallmejan, så att han om några ögonblick rullade nedför skoltrappan.

Hon trädde ut och drog opp den röda strumpan, som åkt ned under bataljen.

— Ä de fler, som vill ha smörj? — sa hon flämtande.

Där var ingen, som svarade. Antagligtvis ville ingen.

Så gick hon in. Hennes första kamp var en fullständig seger. Från den dagen vardt hon aldrig anfallen med knytnäfvarna. Men hatet lefde. Smädelserna lät hon emellertid gå in genom ena och ut genom andra örat. Och skoltiden gick.

* * *

När *Pella Eternälla* skulle läsa sig fram för prästen, fick hon gå för sig själf. »Som de stora gäslingarna» — som ordspråket säger.

På vägen till och från prästgården bildade de öfriga läsbarerna större eller mindre grupper, men i ingen fanns där någon plats för Pella. Emellanåt kunde det ju hända att hon gjorde våld på sitt stridiga humör och slöt sig till en grupp efter en vänlig hälsning, men sällan fick hon ett *goddag* till svar. Samtalet tynade bort, och det kunde till och med hända, att någon började »ge gliringar». Det var en faslig vinter — kunde någon säga. All säden såg ut att bli fördärfvad — det enda, som kunde komma fram och få rotfäste på vårsidan, var bestämdt *etternällor* och annat bråte. Då tog hon ut stegen och gick ensam.

Hos prostens stod hon mycket högt på grund af sin lifliga fattningsförmåga: fick han inte riktiga svar hos någon annan, fick han dem gärna af Pella. Ibland vardt hon inbjuden på kaffe i prästgården — det hände merendels blott kyrkovärdens och riksdagsmannens döttrar. Och dessa förargade sig storligen öfver det påtvungna sällskapet. Men prästamamsellerna voro förtjusta i Pella. Hon hade en vacker röst och ett präktigt öra. Hade

mamsell Julla spelat en bit för henne på pianot, kunde Pella det genast. Och aldrig var hon blyg — hon sjöng så det rungade i salen och i de två bokskåpen, där kyrkoböckerna stodo — stora väldiga luntor, tre gånger så tjocka som en helbibel.

Till konfirmationsdagen skulle kyrkan klädas med blommor under prostinnans öfverinseende. Alla sökte bidra med blomsterkrukor, och hemmadöttrarna ordentligt täflade om att kunna lämna de största och vackraste blommorna. Mårten Mårtens Anna skulle ha en toffelblomma, Sven Möllares Johan en gyllenlacka och klockarens Mia en verbena.

— Ja, nällor behöfver ingen tänka på — sådana tar nog Pella hit! — sa nämndemannens Truls ett par dagar före festen. Han var henne fortfarande gramse därför att hon hade dunkat honom med träskorna i världen.

Pella bet ihop läpparna och teg. Men dagen därpå gick hon till trädgårdsmästaren på herrgården och fick låna sig två charmanta callor. På lördagen gick hon till kyrkan med en under hvar arm. Och hon var något stolt, ska jag säga. Sådant kunde inte bondungarna komma med.

På kyrkbacken stodo läsbarne och mönstrade nyfiket hvarandras håfvor. Pellas ankomst och åsynen af de två märkvärdiga blommorna väckte stort uppseende. Egentligen förargade sig lite hvar att hennes blommor utan gensägelse voro de allra vackraste. Gliringarna började hagla och vunno allmäneligen de afundsjukas bifall.

Slutligen steg nämndemannens Truls myndigt fram till Pella med hån i blicken och ett medlidsamt löje på läpparna.

— Det var en särskild sorts etternällor, de där! — sa han. — Det är bara besynnerligt att de ä så fina i hyn — de ä inte fräkniga. Men de ä kanske af nå'n slags förbättrad tattareras?

Och därmed grep han fatt i den ena och vred med ett raskt grepp af stjärken.

Pella stod som förstenad. Ljudliga skrattsalfvor hälsade Truls och hans ynkliga bedrift. Uppmuntrad häraf expedierade han den andra på samma sätt — och under samma ljudliga bifall från de andra.

— Ni — ni ä så — så usla — så ynkliga — så eländiga allihop, att jag skulle sannerligen blygas att komma fram till Herrans altare ihop med sådana ynkruggar! Ja! Och till nattvardsbordet också! För ni har aldrig lärt er att veta hut. Ingenting kan ni, ingenting duger ni till — utom att stå och flina, era fän! Hade ni inte era rika föräldrar, voro där ingen, som ville plocka upp er ur smörjan på en landsväg, era kräk! Och att ni kan vara så usla att missunna en fattig varelse en blomma för det hon inte kommer med era lusättna pelargonier och era afbladade myrtenpetor — det bevisar bäst att ni inte mera ä kristna i själ och hjärta än — än mina gamla träskor!

— Alla kunna inte vara af tattarsläkt! — flinade Truls.

Hon hoppade högt i vädret af ilska.

— Du, din lille Jämmerdal! Två stora labbar med en pojke i!

— Här i orten knäcker man nällorna, om de stickas för djäffigt!

Han blef röd i synen och lade sina stora händer på ryggen.

— Har du tagit blommorna, så kan du få krukorna med! — skrek Pella Och så tog hon krukorna och dängde dem i skallen på Truls.

Det tog inte falskt. Blodet började flyta, och Truls trillade rundt som ett strumpgarnsnystan.

Hon gick direkt in till prosten.

Med halfkväfd stämma och under strömmar af tårar berättade hon, hurusom hon från sin första dag i skolan haft att utstå spe och smälek af Truls, som i dag krossat hennes blommor. Nu visste hon sig ingen råd: trädgårdsmästaren hade sagt att blommorna kostade sex riksdaler utom krukorna. Hon ångrade visst inte att hon dängt Truls i planeten — nej, inte om han så kolade af. Han hade inte bättre förtjänt — det tog hon Gud till vittne på. Men skulle han komma fram så ville hon inte aflägga några löften — på samma gång som han. Det skulle bli en evig lögn!

Och hon stampade i golvet, så prostens gamla negerhufvud, som stod på chiffonieren, fullt med cigarrer, rullade ner.

Prosten stod handfallen.

Aldrig hade han kunnat tänka sig Pella sådan! Å — bevaras väl! En tös som kunde långkatekesen som ett vatten och aldrig stakade sig på ett språk! Han talte länge, mildt men allvarligt för att göra hennes sinne vekt. Talade om plikten att förlåta — vi ha ju alla fel och brister. Truls var en slyngel, en gemen drummel — ja, bevars. Men ä det fasoner af en tös — ge sig till att klå opp en kär! Å, bevaras väl!

Men han talte för döfva öron. Hon morskade upp sig allt mer och mer och slutligen sa hon rent ut att hela högen borde sättas tillbaka. — Jahaa! De hade gillat hvad Truls gjort fast de voro för stora ynkryggjar

att göra det själfva! Med sådana ville hon inte gå fram! Om hon så skulle vara en hedning i alla sina dar — finge hon inte gifta sig utan att läsa sig fram, kunde hon bli ogift. Jahaa!

Och så gick hon in till prästamamsellerna och talte om alltihop. De höllo på att få dåndimpen, men satte genast kaffesurran på. Och Pella imponerade fullständigt på dem — inte skulle någon af dem kunnat handla så, fast de medgåfvo att det var en tös med ruter i. Fasligt okvinnligt, förstås! Och så sjöngo de:

»*Glädjens blomster i jordens mull, ack, visst aldrig gro!*»

Och den lättrörda mamsell Julla tog Pella i famn och bad henne förlåta Truls! Blidhet är kvinnans fagraste smycke!

— Förlåta den!! Å! Jag skulle vilja — dunka'n till biff!!

På eftermiddagen kom nämndemannen och där blef ett fasligt kakalorum. Prosten hade blifvit klämd mellan sköldarna af sina töser vid middagen och det hade gjutit olja på elden. Han stod på Pellas sida som en hel karl — ännu mer än på förmiddagen. Och när nämndemannen ville ha konfirmationen uppskjuten — Truls kunde väl inte gå upp i koret med hela synen full af lasar — så sa prosten, att Truls finge sitta öfver till nästa år.

— Truls är en drummel, ja ha! Det är hela saken! — sa prosten. — Ja, gå till femton konsistorier! Jag ska traska med, jag.

På det viset kom det sig att de två bästa i katekesen inte kommo fram det året. Pella måste i stället vara barntös hos trädgårdsmästaren hela sommaren — det var det enda sätt, hvarpå hon kunde betala callorna och krukorna.

Stackars *Petternälla Eternälla!* Men hvarför skulle också en träskomamsell slå sig i slanger med herrgårdsblommor?

Året efter läste hon sig fram i en annan församling. Och så var hon fullvuxen, men lika slingrig och gänglig, lika formlös som förr, lika ful och lika fräknig. Lika åsidosatt för sitt yttre som fruktad för sin skarpa tunga och sitt heta humör.

* * *

Men det kommer en dag med vårsol och saftjäsning, då själfva etternässlan vaknar opp och känner längtan efter att sätta blom och frukt. Allt omkring henne svärmar, glädes, älskar, anar — hvi skulle hon ej göra detsamma.

Pellas dag kom också.

Flera år höll hon sig fjärran från ungdomens gillen. Hon visste att ingen saknade henne och att alla sågo henne med oblida ögon. Först så småningom kom hon med på ungdomsgillena i prästgården, sedan på julkalas och midsommarsfester. I början fick hon sitta, men med tiden blef hon värderad — ingen kunde som hon sjunga visor och förtälja glada strofer.

Såväl vid dessa nöjen som då hon gjorde dagsverken hos åboarna stötte hon alltsomoftast ihop med nämndemannens Truls. Först glodde de på hvarann som ett par tuppar, men så småningom tinade den gamla afvogheten opp. Och en dag skämtade de helt gemytligt öfver sin barndoms heta strider.

Truls erkände öppet att han burit sig åt som en drul, och han tillade öppet att för inga näfvar i världen

hade han sådan respekt som för Pellas. Och knappt för några träskor heller.

Pella å sin sida skrattade muntert och sa, — att en stackars föraktad etternässla har inte annat värn än att sticka — den som vill trampa henne, får skylla sig själf om han blir bränd på tassarna.

Slutligen voro de riktigt goda vänner, och den, som oftast svängde *Pella Etternälla* i dansens ringar, var Truls. Det var inte utan att ibland en af åbotöserna kunde slå Truls i synen med etternällan.

Så var det en dag i torfskyrdens tid. Hett så ryggmärgen kunde smälta. *Pella Etternälla* gick justament och rullade torfkärror i mossen, när hon fick se Truls komma körande ned för backen med ett väldigt torflass. I detsamma sprang en stor hund fram ur ett rapsfält. Hästarna skyggade, stegrade sig och satte i sken. Truls föll ned mellan hästarna och lasset och släpades med.

Utän betänkande ställde sig Pella med kärran midt i vägen för hästarna. Hon lyckades få dem ner i diket, fast hon själf slogs omkull. Lasset stjalpte in på mossen, och på vägen låg Truls blödande och medvetlös. Men död var han inte, och på senfulla armar bar Pella honom bort till en torfgraf, fick opp vatten och tvättade hans sargade hufvud. Se'n lagade hon att han kom hem. Inom kort kom han sig.

En dag mötte han henne ute och tackade henne för hjälpen. Han erkände villigt, att hon hade frälst hans lif.

— Hm! — sa hon glädtigt. — Har jag hållit på att banka sönder skallmejan på dig två gånger, var det väl inte för mycket att jag sökte få den i ordning på

dig en gång. Där var ju ingen annan till hands heller — och då får ju hvem som helst göra hvad han kan.

Han såg på henne en stund. Det lekte i mun-giporna på henne.

— Du är nog inte riktigt bitter på mig i sinnet nu längre? — sa han slutligen.

— Nej, visst inte! — sa hon sakta.

— Det lider ju alltmer med far: han har inte varit oppe på tre månader. Tills det blir slut, väntar jag, för gubben har sina idéer. Men när han har lagt ögonen samman, kommer jag en dag och frågar dig om nå'nting!

Hennes ögon tindrade, och hyn blef skärt röd.

— Jag har inte brådt, du! — sa hon.

— Men jag ville säga det, för att ingen skulle komma och snappa bort min lilla *Etternälla!*

— Å, det är du nog inte rädd för! — sa hon litet vemodigt. — Fägringen lockar dem inte.

— Men stammen är härdig och saften frisk.

Hon skrattade med full hals.

— Hör du, Truls, du! Tycker du inte det är kostligt, hva? Vi som slagits så förtvifladt! Ha, ha, ha!

— Hm! Så är det undangjordt, du! Somliga börja med att kyssas och sluta med att slåss — jag undrar om inte det är bättre att gå i bakvänd ordning, du? Slagits ha vi redan, men — — —

— Var lugn nu, din tosing! Men — ja, du får inte skratta åt mig! Men när vi ska ha bröllop, vill jag ha *två callor* på bordet — ja ha! Det vill jag. Du kan inte tro hur ond jag var på dig det året, jag gick och tjänte af de två andra hos trädgårdsmästaren. Det är aldrig roligt att tjäna en hård husbonde — men ska en ingen annan lön ha än sorg, så är det dubbelt tungt.

— Så du verkligen var så ond på mig?

— Ja, det kan du tro. Men jag har tänkt se'n många gånger — att jag alltid hade dig i tankarna var kanske början till att jag kom att hålla af dig så smått.

— Så du håller riktigt af mig? — sa han och tog henne om lifvet.

Hennes ögon svarade.

— Adjö med dig nu! — sa han. — Jag kommer snart igen!

— Spring nu inte hem som du vore »nälad!» — sa hon. — Folk behöfver inte ha nånting att prata om i förtid.

— Pyttsan! Liksom du brydde dig om hvad tramsekäringar prata!

— Inte förr, inte! Men nu — ser du — hm! —

— Hör du, lilla *Etternälla!* Tror du inte, att jag skulle kunna kyssa dig, om vi stode bak den där stora, håltomma pilen, hva?

— Vi stå där inte, du — — —

— Men vi kunna gå dit, hva?

— I alla fall är här ingen, som får syn på oss här mer än skräddarekärningen, som alltid sitter vid fönstret. Men hon har varit stenblind i många år! Så för den skull — så — — —

— Vet du, Pella, då — — —

— Tyst, din bråkstake! Se så! Gå nu!

* * *

När Truls och Pella en tid efteråt kommo för att ta ut lysning, blef där lif i prästgården, måtro!

— Herre Gud! Har ni varit ihop nu igen? — sa prosten, när de trädde in. Och han slog bägge händerna ihop så det sa *dask*.

— Nej, men vi skulle försöka komma ihop riktigt nu för hela lifvet! — mente Truls och såg förnöjd ut, när han nubbade på Pella.

Och prosten satte sig så förtjust att skrifva i böckerna.

— Nå! Så är där en sak till! — sa han. — Ska ni vigas hemma?

— Nej! — sa Truls helt förvånad.

— Hm! Jaså! Jo, jag vill komma ihåg, att Nella sa en gång, att hon aldrig skulle vilja stå vid altaret ihop med en sådan — en som dig, Truls! Kanske jag bara har drömt det! Du, Nella?

Hon blef röd ända ner på halsen.

— Jag har själf bekänt det alltihop! — sa hon med nedslagna ögon.

— Och fått förlåtelse, hva? Riktigt hjärtligt? — smålog prosten.

— Det tror jag! — sa hon och slickade sig omedvetet om munnen.

— Ja men, både vid den gamla pilen och — många andra gånger!!

— Nej, men Truls, då! Tro inte på allt hans prat, prosten!

— Ja, då *tror jag* — att jag med godt samvete kan önska er lycka, barn! Och nu ska ni gå in till flickorna. Du har talt så mycket illa om den stackaren förr i världen för dem — ta honom nu under armen och gå in och säg: »Det skulle så gå, och här ä vi!»

— Det ska vi göra. Kom, Truls! Adjö, prosten! Tack så mycke!!

— Jag är så generad! — hviskade han i förstugan.

— Prat! De ä så snälla. De försvarade dig alltid
— lite så där. Kom nu bara! Nå — nej, låt bli att
kyssa mig här — tänk om nå'n öppnar dörren!

Och så lade hon hans arm i sin och knackade.

— Nej, så har jag då väl aldrig i mina dar — —

— Jo, ser mamsell Julla! Det skulle så gå — och
här ä vi! Fast början var nu lite bråkig.

Husbondens husbonde.

Först får jag tala litet om husbonden. Han hette Ola Ervastson i sig själf och i kyrkoboken. Men han kallades gemenligen för *Ola Sticksnål*. Och »sticksnål» var han.

Förlorade han femhundra riksdaler på borgen, grnade han illa — måste han ut med femtio öre i knack, var han gråtfärdig. Han hade ett präktigt hemman och hade det skuldfritt och nog hade han sina fyrti, femti tusen riksdaler utlånta. Allt som skulle vara till stat och stass, var fint: stugulänga, sal, vagnshästar, ras-kor, men allting annat var uselt. Han gick i doffel och korderoj, när han var borta, men hälar i strumporna hade han inte haft på många år, och hemma såg han lasig ut som ett fattighjon. Strax han hade blifvit nämndeman, skulle han med på extra ting på slottet i Malmö. Efteråt gjorde han gille för hela rätten — som sed är. Somliga ville gå på »Tunneln», andra på »Danmark». Men Ola föreslog Kramer, och så bar det dit, förstås.

Ett sådant nämndemansgille har där väl aldrig vankats i det häradet, hvarken förr eller senare. Ola betalte för allihop och blinkade inte. »Ska man slåsigt

lös, så ska man slå sig lös riktigt!» sa han. Men när de skulle bryta opp, se'n de druckit kaffe och konjak och de finaste likörer, stoppade Ola Sticksnål i smyg på sig alla sockerbitarna, som voro kvar i sockerkaren, och snöt bägge de halfrökta cigarrerna, som häradshöfdingen hade lämnat kvar i sin askkopp. Sådan var han.

Nå'n kvinna kunde han inte få. Han friade i öster och väster, i nordan och sunnan, men alltid blef där pannkaka af det till slut. Ola ville och töserna ville. Men där var en som inte ville och det var drängen. Se, han var husbondens husbonde, fast han gick åt det på så fiffigt vis, så där var inte många som begrepo det.

Och därför ska vi nu tala lite om drängen — den var måntro inte »född i Fjyntarp», som det heter. Men han var hvad värre är — han var smålänning. Och sådana kunna ju göra hvad de vilja — allting lyckas dem.

Han hette Sander Larsson och var svart i synen som en morian. Hurudan han var i själen, ska jag låta vara osagdt. Men han »gick i folk och af folk med stora träskor», som ordstäfvet säger. Han krumbuktade för de stora och trampade de små — han var ett födgeni, med ett ord sagdt.

— Hvarför kommer du justament hit? — frågade Ola om kvällen, när Sander kom och ville ta tjänst. — Har du inte sett någon gård, där du tyckte det passade dig längre oppe i häradena?

— Å jo, — sa Sander. — Men jag har ögonen med mig. På de mesta ställena går det på Guds försyn, och det duger inte. Ser man efter, hur pigorna »vrasa» med allting, och glori i alla krokar, så blir en inte glad. Jag vill vara hos en husbonde, som har ögon i skallen. Det tar värre, om han blir klådd så smått i

hvar vrå, när han inte vet om det, än om han en gång då och då får en liten smäll af en god vän. Det kan han själf akta sig för, men om hans egna inte se opp, är det inte hans fel, fast han får lida för det.

Ola hade samma dag haft todnykalas. Vännerna voro gångna, så han kände sig lite småruskig, fast han hade klått dem så nått på femkort. Han tyckte rätt bra om den slipade Sander och sa' ifrån om ett glas och bjöd honom på todny. Det var en satans pojke att kunna tala om lifvade historier. Ola låg dubbel och flatgrinade, när Sander t. ex. talte om den här:

— Jag tjänte ett par år hos patron Holmberg och det var en helsingens munter kurre, som alltid hade hyss för sig. Där knusslades aldrig, men kunde han ställa till spektakel, gjorde han det — helst med de förnåme. Jag brukade alltid skjutsa honom till stan, så jag fick höra mångahanda, måtro. Så en dag hade det sports, att där hade blifvit en ny förvaltare på ett af bruken, en fattig baron, en träskeadelsman riktigt. Den blef ju strax inbjuden på en jagt, och Holmberg kom snart under fund med att baronen hade inte många pund att göra reda för på domedag. När jagten var slut blef det gille, och det var nu alltid Holmbergs glädje, när han kunde få gästerna »på en dunkadus». Baronens talte inte mycket, så han var snart färdig. Så bars han opp på ett gästrum och kläddes af, och jag fick ner hans långa engelska knäppeskor, som gingo långt opp på benen. De skulle borstas, förstås, och snart hade jag dem som två speglar. När jag så gick förbi trappan, stodo Holmberg och ett par till där och pratade om baronen, och jag hörde att de stodo och funderade på ett bra hyss som de kunde spela honom. Jag gick fram och drog Holmberg så nått i rockskörtet.

»Jag vet ett bra hyss!» sa jag. — »Hvad då?» sa Holmberg. »Dra de komika långskorna på näfvarna på honom!» sa jag, »så ska ni få se på roligt i natt, när han vaknar!» Det blef grin och jag fick order om att gå opp och klä' framtassarna på baronen. Det gjorde jag och det gick bra, för han sof som en stock. Så flyttade de andra sina glas med sig opp i rummet bredvid det der baronen låg. Om ett par, tre timmar blef han törstig och skulle ta sig ett glas vatten. Han började förstås fumla på bordet, slog ner vattenkaraffinen, och det blef ett helsingens larm. »F-n! Jag måste ha frusit händerna af mig: jag känner inte till dem och inte kan jag ta med dem — *jag kan inte hitta dem!*» sa den stackars baronen högt och började lipa därinne. Holmberg och de andra tosingarna grinade så de kunde dö, och så öppnade de dörren. Och där satt baronen opp i sängen och kliade sig bak örat med den ena stöfvelklacken och skulle torka bort tårarna med den andra. Det var det värsta skoj Holmberg hade varit med om — jag fick fem riksdaler på fläcken. Och vi hitte på många hyss samman se'n. Men nu på sista tiden har det gått nedför för honom — och jag vet inte värre än folk, som inte kunna hålla sig oppe och sköta sig. Sådana är det bäst att dra sig undan i tide.

Det var som taladt ur Ola Sticksnåls eget hjärta. Och Sander fick platsen strax och bra lön. »En skånsk bonde kan betala lika bra som en småländingapatron!» mente Ola morskt, när Sander talte om att Holmberg gifvit så och så mycket, men han ägde ju också en herregård. Sander var inte dum, han.

Ola hade i allmänhet svårt att få folk och svårare för att kunna behålla dem. Där skulle ju knipas och snålas på både lön och kost. Hvad som slösades bort

ute, skulle sparas in hemma. Snart blef Sander en riktig buse och en riktig fasa för alla de andra tjänarna. Mest for han ju med Ola på hans resor till sta'n, till tings och till auktioner, och då lefde han glada dagar. Hemma gjorde han bara förtret, så de andra voro glada, när de voro af med honom. Gällde det att ta i riktigt, dugde han inte mycket. Se, småländingarna växa opp så »skrint» från barnaben, så de få aldrig riktig mærg i tummarna, och därför kunna de aldrig slå råg omkapp med en skåning. Men så var där så mycket annat, som han lade näsan i. Var där ett ben i hundmaten, som inte hade blifvit riktigt renskrapadt, så fick Sander vips fatt i det, tog det in till Ola och visade det, och så fick pigestackaren ovett. Låg där en tygremsa på sophögen, gick det likadant. Ingen kunde bli i huset mer än Sander, och det halp inte ens att en eller annan af de fagrare töserna försökte ta honom på det ömma och »glodde med kisögon». Sander brydde sig inte om dem ett dugg. »Tjarlek är bra, när en är rik och inte har annat att göra!» sa han.

Snart var det Sander, som hade mest att säga i huset: han hade så smått fått det därhän, att husbonden såg allting med hans ögon. Hvar gång Ola Sticksnål for på friarefärd, skjutsade Sander. Och medan friaren satt inne i salen eller gjorde en titt i sommarstuga eller kammare eller stall eller ladugård, gnodde Sander omkring i hvarenda vrå och fann, att där ödslades och slarfvades med allting. Och på hemvägen hade han sådana historier att berätta, så håren reste sig af skräck på Ola Sticksnåls skalliga hjässa. Därför blef där aldrig nå'nting af. Sander var, förstås, alldeles lika nöjd om att nå'n annan skulle komma i huset och få någon makt

där — då skulle det ju snart varit slut på hans regering och allmakt.

Som liten pys åkte jag en gång med dem, när de hade varit och »sett sig lite för» hos Erik Mårtens i Storegård. Jag fick krypa upp i baksätet och de sutto på framsätet. Väl plägade voro de, så de talte lite högre än meningen var, och på det viset fick jag höra en hel hop.

— Hanna ä allt en djädrannas rar tös, du Sander!
— sa Ola.

— Ja, det är säkert! — sa Sander.

— Det var när som ett hår jag hade kysst henne inne bak dörren i kammaren!

— Det skulle jag inte sagt om!

— Lång och smärt och rödkindad, barmad och bredhöftad, hva?

— Ja ja men!

— Och sådana dukar, som hon har väft — fina som västgötatyg, du!

— Det tror jag nog. Och sa hon att hon väft dem själf, så har hon — hon gjort det också.

— Gubben Erik har nog grunkor på kistbotten, du Sander?

— Jo, var viss på det!

— Och gumman är en, som håller i ordning! I det huset går det inte till på slarf, inte.

— Ååh nej!

— Hva sa du? Hvarför sa du! *ååh nej?* Såg du nå'nting galet?

— Hm, inte precis. Inte just nå'nting att tala om, förstås, men — —

— Sitt nu inte här och »mena», utan sjung ur skägget!

— Åh, en kan ju inte hjälpa att en tittar sig om när en är så funtad att en vill se ordning öfverallt. En blir så noga med allting.

— Nåå?

— Jo, jag kommer ner i drängahuset, och kan nämndemannen tänka sig hvad jag får se?

— Nej! Spindelväfvar, kanske? Pigorna ä slarfviga nu för tiden!

— Jo, fina, splitter nya dynor och lärftslakan — liksom inte blaggarnslakan kunde vara fina nog åt drängarna! Jag har aldrig själf i mitt lif haft andra och skulle inte begära det heller. *Don efter person* — heter det. »Den som lägger tjänare på sockerduk, får till slut själf ligga på buldan!» sa de gamle.

— Det får jag säga att jag tycker var lite släpphändt!

— Och när jag satt i köket och spiste, så kom där in en tiggekäring. Och hon fick en stor fläskaskank — där var så godt och väl kött till tre tröskemän!

— Ja, si pigor ä nu nå'na slarfvor!

— Nej, det var justament Hanna själf, som gaf henne det. Men om jag ska säga min mening, så kunde minsann ett par sillar varit alldeles tillräckligt åt en sådan där kringstrykerska. En vet ju bara inte om en sådan en täfva har läst sig fram för prästen. Och se'n gaf Hanna henne ett skört — det såg alldeles ut som nytt. Verken, så fint, så hemma har aldrig nå'n piga fått så fint till sina lönekjortlar.

— Det var svinaktigt, du Sander! Hundskt, rent! Ja, där kan en se: har en inte ögonen med sig, så kunna fruntimren rent förvända syn på en. Hade jag inte haft dig, så vet jag inte hur det skulle gått många gånger, Sander! För jag är så sabla godtrogen, ser

du: jag tror att alla ä lika hyggliga och öppen hjärtiga som jag själf!

— Jo, jag tackar!

— Ja, men sådan en enfaldig själ är jag!

— Och i stallen såg där justament skönt ut! Kan nämndemannen tänka bara: krakarna som hade gått för gödselkärran fingo väl så mycken hafre som fölsingen, som Erik ska ha till remont. Han fick pris för djuret i Klörup i fjol, och Erik är ju bekant med herrarna i kommissionen, så han behöfver inte ge något för att få in hästen genom en hästhandlare, som de andra bönderna gärna få. En sådan häst ska väl behandlas som en ögonsten?

— Ja, det är då visst och sant! Åh, bevares väl!

— Och så är det i all ting, talte ryktaren om. Han själf har i lön, — ja, kan nämndeman gissa? Han är sextiosju år fyllda och har tjänt där i fem och tretti år. Då kan en väl begripa hvad skäl den kan göra för sig — utom i maten. Gissa på en slump!

— Åh, han kan väl ha en tretti, trettifem riksdaler utom födan, om galet ska vara — han skulle ju vara på socknen om Erik vore klok.

— Tretti! Pytt! Han har hundrafemton riksdaler! Ja, nämndemannen må nog »förgrysa sig!»

— Åh, du milde Gud! Den, som kommer på socknen med en sådan regering — det är Erik i Storegård. Åtminstone är det inte hans förtjänst, om han begår sig för fattighuset! Hundrafemton riksdaler! Då lär, nej gu, inte Hanna få mycket med sig. Det ska en hund ta dit mer — det feltes bara att en skulle gå och bli släkt med ett sådant »vras» och låna honom pengar eller gå i borgen för honom och så själf bli bar på gamla dar! Nej, jag tror vi akta oss för snufva!

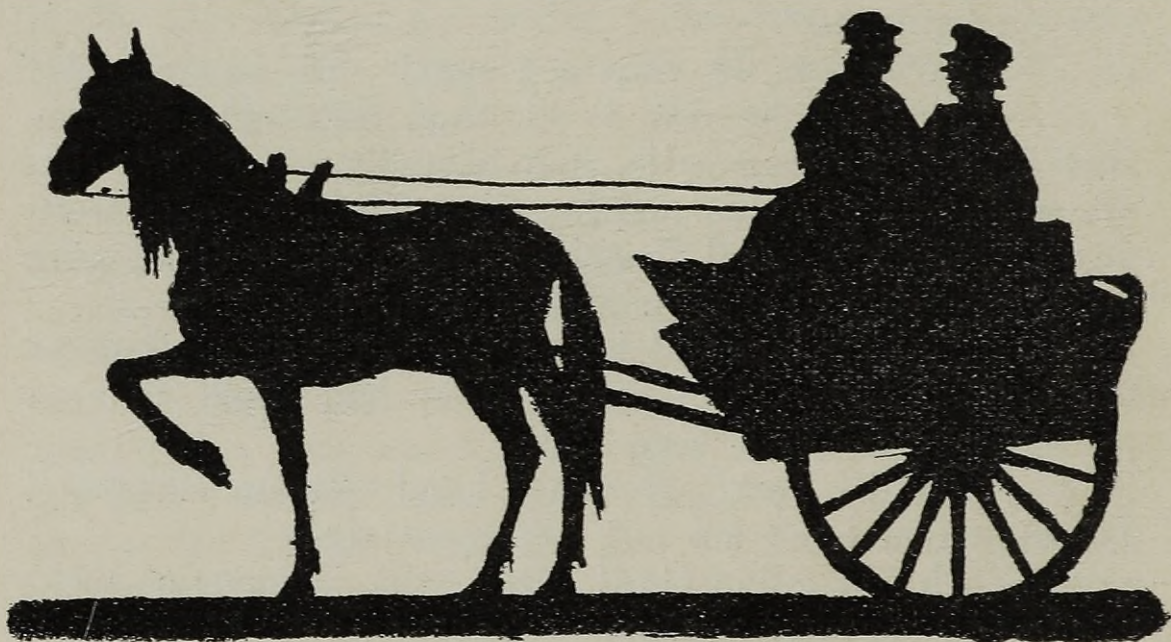
Det var väl en fick ögonen opp i tid — det säger jag. För en helsingens nätter unge är Hanna — det får du själf medge, hva? Djäklar anamma! Hon tål att krama du!

— Rysligt rar rent! Men det kan vara farligt, det med. De där rara bli så sabla fort in-tecknade.

— Hvad? Tror du det? Men Hanna — —

— Inte har jag sagt ett ondt ord om henne. Hon är väl lika bra och snäll, om hon också skulle vara lite »pin» i någon ungdomsvän.

— Det har aldrig hörts af om Hanna, du Sander!

— Se, jag tyckte det var så märkvärdigt att hon var så frikostig mot tiggekäringen. Och så talte hon tyst med henne en lång stund. Inte f-n talar en gåradotter länge med en sådan där en rännemaska, om hon inte har henne att gå med skickebåd till exempel till någon. Inte vet jag något och inte rör det mig heller, men

jag tror att en kan aldrig nog se opp och tänka sig före medan tid är. Bakefter är det så dags!

— Där sa du ett sant ord, Sander! Och tack ska du ha! I kväll ska vi ha oss en toddy — det har du ärligen förtjänt. Men jag tror att jag har bara rom — där är visst inte nå'n konjaksflaska bruten.

— Åh bevars! Det bästa är väl godt nog! Det vore väl skam om nämndemannen ginge och toge håll på en flaska, som ska gömmas till här kommer storgubbar hem. Bevares väl!

Sådan var den räfven!

* * *

Sander gick i många år hos Ola Sticksnål. Han stod högt hos husbonden, och egentligen dansade alla efter drängens pipa, men han slet ju ändå ondt. Under Olas ögon måste han ju ta i lite då och då för syns skull och för att kunna skälla de andra för lata. Han skulle också hemma äta så lite som möjligt och gå i paltor liksom husbonden. Nå, lammalår och fläskskankar hade han alltid i sin kista — hvarifrån han nu fick dem. Och ut höll han — det skulle löna sig till slut som den rackaren hade räknat ut. Det kunde en blind se och ta på.

Se, Ola Sticksnål var mer och mer ute, och då lefde han ju högt. Inte tidt tog han i nå'nting och så fick han ju sockersjuka och blef krassligare för hvar dag, blekfet och gulhyad. Det gick fort när det skulle.

Men då var det Sander, som en dag gick in och sa' upp sig. Ola Sticksnål blef som en hade slagit honom i synen med en våt karalase. Det hade han inte väntat af Sander, vännen och dusbrodern.

— Det är väl inte ditt allvar? — sa han ängslig.

— Joo, nog är det det! — sa Sander.

— Men, människa! Hur skall det då gå med — mig och med gården och kreaturen och — — allting?

— Ja, inte vet jag. Men du förstår väl, att jag får lof att tänka lite på mig själf. Här har jag nu gått alla dessa åren: liten lön har jag haft, och nästan ingenting har jag kunnat lägga undan. När du är borta i en salig evighet — — —

— Tala inte om det, Sander! Jag kallsvettas!

— Visst blir du salig: du har ju alltid varit en hederskarl! Men ser du, då komma dina utsvultna släktingar från när och fjärran — och dina släktingar ä de, om där nu också skulle gå åt en tunna krita att räkna ut sysslingskapet — eller bryllingskapet, hvad det nu heter. De ha aldrig gjort annat än begrinat dig — de ta hemman och gods och guld. Men jag som har varit dig en trofast vän i all min ringhet, jag får afsked på grått papper.

— Jag har skrivit lite åt dej i mitt testamente, Sander!

— Nej gu du det har, Ola! Du bara vill lura mig — du har intet testamente gjort: det vet du lika bra som jag.

— Man jag *ska* göra det. Och det i denna dag — eller i morgon.

— Hm, det vill jag se först! — sa Sander och så gick kan ut.

Ola Sticksnål låg i sängen och pinades i en och två och tre dagar och hörde på hur Sander gormade på pigorna och halfkarlen för det de förforo och förstörde allting. Han visste inte hvad han skulle ta sig till, och aldrig Sander kunde se in om till honom ens.

Så sändes där bud efter länsmannen att han skulle gå opp till Ola och skriva ett testamente, och eftersom jag just de dagarna hjälpte honom med lite renskrifning under sommarferierna, följde jag med. Jo men, skrefs allting, både löst och fast, till Sander, den lymmeln. Nätterna strax förut hade han suttit inne hos Ola hela tiden. Länsmannen skar tänder, och jag tyckte det var svinaktigt, att den lismaren Sander skulle skrapa åt sig alltihop. Men hvad hjälpte det? Testamentet var uppsatt och det blef vederbörligen bevittnadt. Egentligen angick det ju inte oss, och släktingarna voro »så långt ute», så det kunde göra detsamma på sätt och vis, helst de just inte voro några mönstermänniskor, de heller.

Se'n gick det fort med Ola Sticksnål. Ett par månader senare tittade jag in till honom: då låg han bra usel. Men tankarna lekte ändå på en massa småsaker. Det första han frågade mig, var huruvida jag sett om vattenfatet i kycklingburen hade blifvit sinkadt, som han befallt. Det hade jag ju ingen reda på, men gjorde mig ärende ut och kunde så upplysa att det var i sin ordning.

Sander gick omkring och såg allvarsam, öm och betryckt ut, och frågade Ola, om han ville att vi skulle ta en smörgås inne hos honom eller vi skulle bli i salen. I salen blefvo vi ju. Sander gjorde mig sällskap på en sup och lite mat. Och se'n togo vi en toddy inne hos Ola, fast han ju inte kunde vara med. Sander tycktes mycket stött öfver att Ola var så envis.

— Jag skickar ändå efter doktorn en gång till! — sa han.

— Hvad ska det tjäna till? Ska en lefva, så lefver en!

— Ja, så säger han alltid, hur jag tigger och ber honom. Men jag får efter en ändå en dag, så att inte folk ska kunna säga att jag inte varit mån om dig. Ack, Ola! En sådan en vän som du har varit mot mig, fattiglapp! Doktorn *ska* hit!

— Men när jag inte vill! Vet du hvad han kan ta för han reser hit?

— Åh, en femti riksdaler, tänker jag.

— Är du galen! Ha sådana människor nå'n religion?

— Lärdomen, ser du!

— Femti riksdaler!

— Minst, tänker jag. Sist var han hämtad till prästgården. Och Ola var ju inte så dålig, då. Han gick ner och lade sig ofvanpå i drängkammaren, och jag låtsade jag var husbonde och sa att Ola var min dräng, så den gången sluppo vi undan med en femma, efter vi passade på honom utanför porten. Men ska han fara hit ens ärende, kommer det att kosta fläsk.

— Ja, det finge nu vara sin sak!

— Ja ja, men! Du har ju godt råd att kosta på dig hvad du vill, Ola! Och jag får ändå nog till min lefnad — den blir nog inte så lång se'n jag förlorat min ende vän, min Jonathan, — sa Sander och gick bort i ena hörnet af stugan och snöt sig bullersamt.

— Men så, så är det medikamenterna!

— Ja, det förstås.

— Hvad som kan reta en människa, så hon kan flyga i flintor, det är att där alltid ska tas en sådan en hundings hop! Om doktrarna ordinerade en liten droppaflaska, eller en tjugo piller, så skulle jag ingenting säga. Men alltid ska där dras till med hela halfstop bara för att apotekaren, det kräket, ska förtjäna.

— Ja, det är ett »vrasande» utan gräns!

— Så står det och förfares, och när en så är frisk, så får en slänga ut det på backen!

— Ja, mer än en dag väntar jag inte. Eller två på sin höjd!

Det behöfde han inte heller. Dagen därpå gick Ola Sticksnål hädan.

Snickarens Martha var där och vakade sista natten Ola lefde. Hon talte se'n om att Ola hade sagt till Sander:

— En ordentlig begrafning ska du vara snäll och göra efter mig, du! Inte knussel! Och alla i gilleslaget! Och hela häradsrätten! Och ordentligt vin — både rödvin och sherry! Men när så gästerna ha gått, så se efter att inte Bengta går och kolkar vinsladdarna i sig. Det kom jag på henne med i fjor, när landstingsmannens hade varit här. Det är skada, för vinet kan vara godt nog, om skolläraren eller annars nå'n stackare har ärende till dig. Och låt mig nu se, Sander, att du sätter en snygg marmorsten öfver min mull! En får den rätt billigt nu inne hos Nedström i Lund, såg jag en gång. Men du kan bara köpa stenen där: inskriften kan gärna Anders Erlandsson, taflemakaren, göra. Han graverar mycket bra, när han vill. Och han är ja gu skyldig mig för en tunna ärter, som han fick till grisen för tre år se'n. Han har inte så mycket som bara burit hem säcken som han fick dem i, den slarfhsanen! Och det var en så godt som ny säck, som jag lånte hos Ekelöfs och se'n har glömt att bära hem. Slarfviga handtverkare — de ä — — —

Begrafningen var också storartad. Sander riktigt bölade vid grafven. Men fram på morgonkulan hade han kryat till: då sa han rent ut att Ola hade varit

ett beskedligt fä, som en kunde leda hvar en ville. Och så reste han sig och höll ett tal, som skulle vara för Ola, men handlade om honom själf. Det slöt med en skål för — alla vackra flickor! Och då erinrade sig folk att Sander ju bara var en tretti, trettifem års karl,

Och den skålen tänkte mer än en på, när Sander några månader efter höll bröllop med Hanna från Storegård. Där var knappt ett öga torrt, när Sander — bra mycket mot gammal, skånsk sed för resten — tackade prosten för bröllopstalet och därvid sa, att Ola, hans hädangångne vän och välgörare, oförgätlig för hans brodershjärta, justament flera gånger hade sagt, att om han en gång skulle tänkt på att knyta »hymnens band», skulle det varit med Hanna. Ty rarare människa visste han inte bland fruntimmer. Och det var något så eget med Ola, hade han fäst sig vid någon, så kunde man vara viss på att man tog inte miste om den människan. Och därför hade Sander sin vän Ola att tacka för allt — äfven för Hanna. Inte skulle han i sin ringhet annars ha vågat att bara tänka på en sådan tös. Hon var liksom ett testamente från Ola, sa han.

Där tog Sander allihop, och från den stunden var hans ställning gifven. Karlen var en hedersprisse. Det är han ännu ansedd för. Af de flesta. I synnerhet af dem, som inte sett honom på nära håll. Men ett geni är han. Ett födgeni. Och sådana behöfva sällan vänta på en sen eftervärld för att vinna erkännande som andra genier. Sander har varit ägodelningsrättsledamot länge. Han slutar som riksdagsman.

En femtonfiffig tös.

Mårten Hansson hade haft ett af Hönslösa största hemman i många år. Då kallades han Mårten Blånos, men det var inte hans skull, utan finkelurans och den munkåte handlarens, som alltid hittade på öknamn åt folk.

Men så ett år gick Blånos i fyllan och villan och drack messingsvatten i stället för finkel. Han slapp med plats ifrån en ond bråddöd och som han förut hade gått och fumlat och förgifvit ett halft tjog grisar en gång och en annan gång glömt en ljusbit i stallet, tog han den der klunken för tredje varningen, sålde hemmanet och köpte sig ett litet snyggt hus i grannsocknen, lade bort finkeluran utom på sön- och helgedagar och förekom utom hus alltid i en gammal, något rödkindad cylinderhatt. Efter som Blånosens snushorn bleknade af, rodnade hatten till och så kallades Blånos för *Hatta-Mårten*, »*Hatten*», »*Skorstenen*» eller *Mårten Hatt*. Snart bar nämligen gubben det märkvärdiga plagget äfven inom hus, såsom tydligen skönjas kunde genom fönstret. Och barnmorskan påstod att han låg med den hatten om nätterna, men hade en silkehalsduk omvirad för att ej det rara hufvudskallefodralet skulle slitas utan hålla gubben ut.

Der i det snygga huset satt nu Mårten Hatt som en kattuggla, lånte ut pengar och läste i en gammal postilla, lika luggsliten som hatten. Och så vaktade han sin tös.

Hon hette Olofva och såg godt ut, fast hon varit lite rödhårig i sin barndom. Men det var längese'n dess — nu gick Olofva på sitt trettifemte år. Och som hon var enda barnet, skulle det ju varit ett underverk om der inte hade börjat bli en hel hop ungarlar, som haft ärende till »Hattahuset», strax Mårten flyttat in. Men de, som hade varit der en gång, voro nöjda med den.

Gubben sa just ingenting annat än »god dag!» och »farväl!» Och ingenting bjöd han på. Han bara spände de stora, svarta ögonen i folk, så det kylde dem i ryggaraden, och så satt han och grinade otäckt. Slog någon sig ner hos Olofva, så var gubben vips på andra sidan om henne och visade sin långa, gula hörntand. Det var visst den enda han hade.

Aldrig gick gubbakräket ut. Ja, det vill säga: om söndagarna gick han ju till kyrkan, men dit tog han Olofva med sig. Och inte var det värdt att någon kom och »stod på strutt» för henne på kyrkväg eller kyrkbacke; då glodde gubben ännu otäckare än hemma.

Olofva var alldeles utledsen på det der nu. Hon hade varit vaktad som en ligghöna i sex, sju år oppe i »Hattahuset». Och nog hade stackars tösaungen sagt till gubben sina hundra gånger:

— Hvad är meningen med det här? Ska jag aldrig få tala med en kristen människa?

— Tala med mig! — sa gubben och drog på mun.

— Ska jag gå här som en pelikan i öknen tills jag blir ett lika dant tandlöst troll som ni själf är. Snart vill inte en människa på hela jorden ha mig!

— Jag vill ha dig!

Och gubben skrattade till med ett gnäggande, som skulle vara gemytligt..

— Hvar ska jag sitta på gamla dar? — jämrade hon sig.

— Sitt der du sitter — der sitter du bra!

Och så storgrinade han, så den gula tanden glittrade mot solskenet.

Det blef alltid slutet på visan.

Och ändå trodde Olofva i djupet af sitt lilla töshjärta på bättre tider. Hon hade sina skäl, fast de kunde se klena ut.

Gamle Ola Snickare hade just ingenting här i världen utom en trebent hyfvelbänk, en fallfärdig stuga och en tös, som hade legat fem år i ryggmärgslidande och profeterat för byns gummor. Jo, d. v. s. han hade en pojke också, Andreas, alltid i vägen, alltid knuffad, ända tills han gaf sig i skraddarelära. Se'n blef han en duktig och »tagvarlig» karl, som hjälpte far och syster mer än nå'n trodde och visste. Men inte hade han nå'n tack för det, inte.

Andreas var en af dem, som gjort sig ärende in till »Hatten» för att få titta lite i smyg på Olofva. Och han kom igen, han, när de andra fått nog af första besöket. Gubben motade ju ut honom så vidt möjligt var: d. v. s. han ställde sig i dörren och flatgrinade mot honom. Då tordes inte ens Andreas gå fram.

Men han gaf inte tappt. Värst var att han aldrig kunde komma åt att tala ett ord enskildt med tösen. Och ändå hade han gjort hvad han kunnat — öfver, icke under. Han hade smugit sig ner till »Hattahuset», satt sig på gärdesgården, tändt sin lilla snugga och spelat »bälgaspel». Han hade spelt sönder tre stycken på en fem, sex år. Men aldrig kom Olofva ut. Den enda, som kom, var Mårten Hatt — eller hans hundracka. Den ene glodde svart, den andra skällde. Ibland skällde de båda två, och då var det slut med musiknöjet för Andreas. Aldrig kunde de skälla i tonarten ens: de voro visst alldeles omusikaliska, båda två.

Och när se'n Mårten en kväll gick ut och smorde tjära på gärdesgården, så Andreas rent förstörde sina nyaste, smalaste mollskinnsbyxor, så tordes han inte ge sig ner där mer om kvällarna. Gå och spela på landsvägarna blef torrt i längden.

Så gick han till Fattigstu-Pernilla. Hon hade i många år brukat gå med skickebåd ungdomar emellan,

när där var kärlekspina på färde, så hon kunde femton konster och sexton knep — där var väl inte många gamlingar, som hon inte hade lurat, när hon satt sig den saken före. Men Mårten var henne för slug. Kom hon in och slog sig i snack med Olofva — som sällan lyckades därför att han hade nästan alltid nyckeln af stugudörren — så satt gubben och stirrade på henne. Hviska dugde inte, för han hade öron som en råtta. Gingo de ut i kammaren eller köket, traskade Mårten med, och en gång, när Pernilla skulle smussla ett bref till tösen från Andreas, var det gubbaflen, som nöp det. Så tordes inte Pernilla ge sig dit mer.

Olofva hade ju ögon i skallmejan — ett par stora, granna ögon till och med. Och inte var hon dummare än att hon begrep hvarför Andreas rände förbi deras hus hvar och hvarannan kväll. Att det inte var efter gubbens hatt han glodde så hufvudet kunde gå ur led, begrep hon också. Nog hade hon väl tänkt att hon skulle få bättre man än en fattig skraddare, men som han i alla fall var den ende, som inte förtröttades, kunde hon ju inte låta bli att tänka på honom lite ibland. Sådant där blir en vana, och snart tänkte hon på honom både dag och natt.

Och så en söndag i vapenhuset drog hon Pernilla sakta i tröjärmen. Pernilla begrep och följde efter in i samma bänk som Olofva — till faslig förargelse för de andra fattigstukäringarna och en hop husmanskvinnor, som aldrig skulle vågat sig opp i »rikemansbänkarna». Och när de kommit in bak dörren, där Mårten inte kunde se dem, böjde de sig ner helt andaktsfullt. Och då vred sig Olofva sakta hän mot Pernillas öra och hviskade:

— Kom hit om söndag och ha med dig ett bref från honom!

Pernilla knep henne i armen, och så var den saken klar.

Gubben glodde snedt öfver i bänken för att se om Olofva hade ögonen åt något håll, där hon inte borde ha dem. Men då hade Pernilla redan hunnit pallra sig förbi ett par gummor och satt ända inne vid väggen, där en fattig stackare alltid skall sätta sig om han har kommit i en bänk, som är öfver hans stånd. Så gubben anade inte ett dugg.

Söndagen därpå smusslade Pernilla till Olofva ett bref, som hon gömde i barmen. Under veckan fick hon tillfälle att läsa det — många gånger till och med — och nästa söndag fick Pernilla en liten pappersremsa. Och på den stod: *Ja. Vänta litet till.*

Andreas blef så glad att han höll på att »springa ur världen på en timme». Det är, som bekant, skrädधारes specialitet, när de bli riktigt förtjusta.

En tid efter säger Olofva till gubben en dag:

— Andreas är allt en duktig karl. Och bra ser han ut.

— Lasarus! — sa gubben och flinade otäckt. Se, han slet inte någonting mer än nödvändigt var. Hvarken kläderna eller snacketyget. Bara hatten, förstås!

— Den, som ratar sockerduk, får hålla till godo med blångarn, — sa Olofva bittert. — Här är ingen annan som bara så mycket som ser på mig.

— Jag ser på dig! — smilade gubben.

— Kommer han och friar, så tar jag honom! — sa Olofva.

— Jag tar käppen!

— Ni kan dö, ni också, en gång, far!

— Far var nittitvå och farfar nittifem.

Då började Olofva att lipa. Gubben var inte mer än sjuttiåtta. »Det är långt till öster!» sa käringen tittade i väster.

En dag bjöd hon gubben på nykokt ål. Det var det bästa han visste och alltid föråt han sig på det. Han tålte't inte, men han kunde inte sluta opp så länge där fanns en bit i fatet. Dagen efter var han sjuk och måste koja sig. Olofva smög sig till fönstret och kikade efter Andreas. Men han visste inte sin lycka och hon kikade förgäfvets.

På kvällen fick hon däremot syn på Pernilla, gaf henne en vink, fick henne in köksvägen, bad henne vara tyst som en mur, och så lade de råd. Gubben låg och svettades, fast han ingenting visste. Hundrackan hade fått en skvätt brännvin i mjölken och sof som en stock.

Och Andreas gick in köksvägen, han också, lite senare på kvällen, och samma väg gick han ut på morgonen innan hin hade fått tofflorna på sig. De hade mycket att talas vid om, så det tog tid. Och så skulle de ju kyssas lite emellanåt. Det var nykommet för båda två och smakte riktigt »maffe». Han kom hvar kväll hela veckan medan gubben låg och förbannade hvarenda ål och hvarenda ålhandlare i denna syndiga världen.

Så en dag, då gamlingen var lite kryare och började tala om att pallra sig opp, sa Olofva:

— Vi få lof att ta hit nå'n människa här. Jag törs inte vara ensam här längre. Far kan ligga och dö, och här kunna komma tjufvar och ta allt hvad vi äga och ha. När det är mörkt, är jag rädd, så jag ristes. Jag står inte ut längre — vi få ha hit någon.

— Hvem då? — sa gubben och försökte resa sig på armbågen.

— Andreas! Jag litar inte på någon annan!

— Drankanöt! — sa gubben och vände sig mot väggen. Men han grinade inte och viste inte tanden.

Följande natt skällde hunden oupphörligt, och Olofva gick fram och tillbaka, vred händerna och jämrade sig. Gubben var halfvriden af ängslan: han kunde ju inte veta att Andreas hade burit dit ett »piggsvin», som Olofva hade knutit in i en näsduk och lagt bak garderobsdörren. Hvem tänker på igelkottar, när man har förätit sig på nykokt ål?

— Här har ändå varit någon i natt! Alla morötterna ä nertrampade vid fönstret till kammaren! — sa Olofva morgonen därpå. Och gamle Mårten Hatt, som inte hade sett hur mycket bråk hon haft i köket, när hon skulle göra hans söndagsstöflar rena för jord, fick sig ett riktigt svettbad.

Så blef det natt igen.

— Ts, ts! — sa Olofva vid elfvatiden och sprang upp ur kakelugnsbänken, där hon legat påklädd.

— Hvad nu?

— Där — där är nå'n på fönstret. Jag tror jag svimmar!

— Slams! Släck ljuset då!

Det gjorde hon genast, förstås. Och där sutto de bägge två och stirrade i mörkret. Visst var där någon som rörde vid fönsterblecket! Hunden skällde och tjöt. Olofva tyckte själf att det var nästan kusligt, där hon satt och drog i sytråden, som gick genom en springa i fönsterbågen och utanför var fäst i en griffel, som skrapade mot blecket emellanåt.

— Hvad gör du? Stönade gubben om en stund.
Han hörde att hon släpade fram skor under byrån.

— Jag tar på mig kängorna och springer efter folk!

— Hvem då?

— Andreas!

— Skäms du inte!

— Jo, men jag skäms hellre än jag sitter här och låter slå ihjäl mig. Då kunna de hellre få gå i byrån och ta skuldsedlarna och sparbanksböckerna.

— Håll snattran, din gåsavina! Tala inte så högt!

— Jag kan inte stå på mina ben!

— Tig, rackarunge! I morgon ska du få hit Andreas då.

Så mycket hade inte Märten sagt i ett andedrag på ett helt år. Då skrattade Olofva för sig själf, och fast det inte syntes i mörkret, blef det tyst vid fönstret. Och slutligen slumrade »Hatten» in, men han väsnades förskräckligt i sömnen.

På morgonen gjorde Olofva sig fin och skulle gå ut.

— Hvar ska du hän? — puttrade gubben.

— Hvarthän? Ni sa ju själf i natt att jag skulle hämta hit Andreas!

— Sa jag?!

— Har ni glömt det?

— Trams!

— Jasåå? *När ryggen är läkt, är riset glömdt.* Men ensam blir jag inte här en natt till.

— Töser ä töser!

— Och gubbar ä gubbar!

— Att en ska bli gammal!

— Ja, jag säger detsamma!

— Och inte ha nå'n som en kan lita på!

— Justament så, ja!

- Gack då! sa han om en stund.
- Jag blir så illa tvungen för jag får inte åka. Det var inte hennes vanliga, buttra, lefnadströtta ton.
- Men blaffa inte om skuldsedlarna!
- Hvarför inte det då?
- De kunde — komma bort!
- Nu är ni dum, far!
- Är jag?
- Han ska ju själf ha dem en gång. Ska nå'n vara rädd om dem, så är det väl han!
- Ska han så? Hm — —
- Ja, efter han ska ha mig!
- Du är då rent förryckt.
- Kanske. Nu går jag emellertid.
- Till honom?
- Å, så dum är jag väl inte — då skulle tandhasporna få det att köra med. Jag kan väl få bud till honom.
- Andå något!
- På kvällen kom Andreas. Han var glödröd i synen som ett pressjärn. Olofva gick emot honom.
- Det var snällt af dig, Andreas! Far är sjuk, och vi bo lite ensligt. En vet inte hvad som kan hända — dåligt folk är här alltid godt om i världen. Sitt! Vi ska ha en kopp kaffe!
- Tack! Här ser riktigt trefligt ut inne!
- Det är längese'n du var här nu, Andreas! Här inne! — lade hon till med ett halft leende.
- Jag har ju aldrig fått komma in här. Men annars vet ni nog båda två att jag ingenting hellre ville än vara här för jämnan.
- Ja, nu är du här, Andreas!
- Bli här i natt! sa gubben.

— Gärna det! Om jag får bli här se'n också. Jag vill att Olofva ska bli min kvinna! Vill du det, Olofva?

— Nu vet jag, att det är inte godt att vara ensam. Och om det är så Vår Herres vilja, får det väl så bli. Nå, far?

— Du kan väl bli här ändå — nu medan jag är »knal». Jag ska betala dig för besväret! Syr du om da'n och förtjänar lite här om nätterna, så är det en god affär för dig.

— Nej, tack! Jag vill ingen annan betalning ha än Olofva.

— Du ska — — Hm, du ska få henne, när jag är död.

— Jaa, tack! Men — —

— Nej, så länge vänta vi inte, far. Farfar blef nittitvå år — där är fjorton år till dess. Då orkar jag inte gå själf oppför kyrkogolfvet och bli vigd.

— Nej, det är för länge, Märten Ha — hansson!

— Nå, men du får bara hälften af skuldsedlarna!

— Hvilka skuldsedlar?

— Hm! Sa jag skuldsedlar? Jag har inga skuldsedlar. Ser du jag snackar lite öfver mig, för jag har varit dålig. Om jag hade några skuldsedlar, förstår du! Ät aldrig nykokt ål, Andreas! Det är ett fördärf för själen!

— Jag skall nog tala om för Andreas, hvad han behöfver veta. Nu ska ni sofva, far! Kom, Andreas! Vi ska ha en bit mat inne i kammaren.

— Blir ni inte härinne?

— Far behöfver sofva, kom!

— Hör väl efter att inte der är någon vid fönstret.

— Jaa, bevars!

— Gack ut och se efter ett slag om nå'n står på lur der!

- Så gerna — —
 — En sup får du ge honom. Men gå inte och dra opp punschflaskan, det säger jag dig, tös!
 — Gör er nu inga bekymmer, far!
 — Nej, der var inte en själ!
 — Nå, det var då väl. Kanske det inte behöfdes — —
 — Sof nu, far! Vi ska sätta oss *vid byrån!*
 — Du är så god och tar nyckeln in till mig först!
 — Ja, bevars! Var så god!

På natten vaknade gubben. Allt var tyst. Sömnen hade gjort honom godt: han kände sig kryare, linkade bort till kammardörren och tittade in, se'n han öppnat så tyst han kunde.

På bordet plirade ett talgljus. Andreas satt i länstolen och sof. På hans knä och med armarna tätt slutna om hans hals satt Olofva. Hon sof också som ett godt barn, och kinderna voro rosiga. Munnen log så lyckligt i drömmen. Mårten Hatt såg på dem.

— Snygga vaktare! — sa han slutligen, halft ond, halft rörd.

Olofva spratt till.

— Ni tänker hvarken på mig eller byrån!

— En blir så tung och trött, när en vakar natt efter natt! — sa hon och strök håret ur ansigtet. Andreas vaknade vid det hon sprang opp.

— Har piggsvinet sluppit löst? — frågade han yrvaken.

— Pigg — piggsvinet?

Gubben Mårten glodde stort, ska ni tro.

— Ja, Andreas talte justament om ätt en af hästhandlarens pojkar, Petter, hade sluppit ut ifrån Malmö slott i dessa dar. De kalla honom för »piggsvinet» — så hette han i skolan allaredan! — sa Olofva fyndigt.

— Ar den kommen ut?

— Ja, så säga de. En tänker på tjufvar om da'n tills man drömmer om dem om nätterna! — sa Andreas. Gubben tog i handtaget till byrålådorna. Nej, der var låst. Då blef han lugn och skulle linka in igen.

— Så bra har jag inte sofvit på länge! — sa han småförnöjd.

— Inte jag heller! — sa Olofva och såg på Andreas.

— Och jag se'n! — sa han.

— I morgon klär jag på mig! — sa gubben. — Och se'n är det som förr i världen igen.

— Det var roligt det! — sa Olofva. — Så gifta vi oss med detsamma, så fort vi hinna, Andreas och jag.

— Der ä väl ingen ko på isen!

Gubbens blick mörknade.

— Jag vill inte att folk ska ha nå'nting att säga om oss. Andreas behöfver inte gå hit se'n det är skumt, när vi ä gifta!

— Jag bryr mig inte om folkasnack!

— Men det göra vi. Och för resten ska man följa lag och författning! — sa Andreas.

— Jag ger hunden lag och författning! — sa gubben.

— Å nej — det gör ni inte, far! Och stå nu inte och bli kall bara! Allt annat ska nog Andreas och jag sköta om. Nu är klockan half tre! Det är kanske bäst du går hem nu, Andreas! Annars kan du möta någon af dem, som gå på dagsverke nere i byn. Folk ha alltid skarpa ögon i onödan. I morgon är det fredag — då följas vi åt bort till prästen och få lyst.

— Då var mig en faslig tös!

— Jag tycker hon är rar, jag, svärfar!

— Vänta tills hon sätter sig på tvären, min påg!

— Det gör jag inte — mot honom, Andreas!

— Det har du gjort mot din far, du!

— Det är skillnad på den, som gör en till fånge, och den, som gör en till fri!

En månad efter voro Andreas och Olofva gifta, och gubben hade flyttat in i kammaren. En dag hade han varit ute och sett sig om i trädgårdstämpan. Han kom in med en tråd och i den hängde en griffelstump.

— Kan du tänka, Olofva! — sa han. — Den här var fastsatt i fönsterposten här ute. Där måtte ändå ha varit någon pojklummel, som gick här och strök, när jag låg sjuk. Tänk om det var den, som stod och larmade på fönstret. Och så lågo vi inne och voro rädda för tjufvar!

— Att här var spektakel på färde, är säkert! — sa Olofva. — Det blir kanske aldrig uppenbart, men det gör ju också detsamma. Nu sofva vi som stockar allihop. Inte tänker en på tjufvar nu, inte. Där är ingen som stjälar Andreas och han är det enda jag bryr mig om. Ja ja, er också, far!

— Jaja! Det skulle väl så vara. Och en bra man fick du ju!

Märkligast är kanske, att Mårten, som förr var så fåmält, nu har lärt sig få munlädret i gång alldeles vådligt — ibland pratar han långa radängor.

Men det har han lärt sig så smått allt eftersom där kom smått i huset hos Andreas och Olofva. Bälgspelet ha däremot hvarken han eller den gamla hundrackan fått riktig smak för än.

»Slickemun.»

Maken till menniska att vara galen i god mat har det då inte funnits i denne kungens tid — så mycket är visst och sant. Han var riktigt en liten »matagud». Och det namnet fick han som liten.

Från det han född blef, gapade och skrek lille Marmertus — som han kom att heta efter sin födelsedag, den 11 maj — precis som en starunge. Och när modern inte kunde finna på något annat sätt att tysta munnen på honom, hittade hon på att sticka en sockerbit i truten på honom. Så länge den varade, teg han, och när den var slut, klämde han till igen i den högre koren.

Han var inte mer än sju, åtta månader förrän han visste hvar den gamla ansjovisburken stod, där sockerbitarna lågo. Då satte han sig och glodde på burken och gol tills han blef blå i synen. Och när så modern eller syskonen gingo efter burken, teg han en mirut och flinade. Fick han en bit, hoppade han af förtjusning och sög. Fick han ingenting, började han på nytt.

Skräddaren sa att hans käring var rent tokig som vande pojken vid sådan mat, som bara en sockerbagare kunde bestå sina ungar. »Ge pojkarackaren spekesill!»

sa han. Men skraddarekärningen gol om kapp med pojken och sa att sådana föräldrar, som inte ha hjärta för sina egna barn utan kunna höra deras jämmerrop utan att hjärtat smälter på dem, de borde sitta på vatten och bröd i stället för på skraddarebord. Och hon frågade mannen om han hellre ville på den sista dagen komma fram för Vår Herre med en frisk och duktig pojke eller med en påse sockerbitar. Och då hvisslade skraddaren sin gamla trall: »För flickor vill jag varna» — — Men han sa inte ett ord mer.

Genom moderns medhåll blef Mamertus snart en riktig tyrann, som oupphörligen måste matas med godter — socker, kakor, äpplen, konfekt. Och aldrig tålte den lille tyrannen se någon läckerhet i andras händer. Då skrek han tills han fick den. Skraddarestackaren fick gå ut på logen, om han en gång hvarannan månad skulle ha sig en toddyslurk. Eller också dricka grogg. Och då glodde ändå kärningen också snedt på honom. Se, allting skulle sötnosen ha. Men inte blef han nöjdare för det.

I skolan blef Mamertus genast kallad »Slickemun». Alla godbitar, som kamraterna hade med sig, tiggde han, bytte sig till dem eller tog dem med våld — om ingenting annat halp. Hvad som tålde gömmas gömde han, och alltid hade han fickorna proppade med sockerbitar — alldeles som den gamle, märklige pastor Melander i Viby förr i världen, han som efterlämnade flera kistor fulla med mögliga skorpor och halfsmälta sockerbitar, som han på barndopen hade smugit i sina kofta nettsbakfickor.

När Mamertus skulle stå på kyrkogolfvet, sa hans mor till honom på morgonen:

— Hör du, Mamme! Låt mig nu se att du inte låter oss skämmas för dig i dag, utan svarar ordentligt för dig, så ska du få risgröt med honung i kväll, när vi komma hem!

Då ljusnade det kring slicketyget på Mamertus och han lofvade rundt. Nära var det emellertid att han hållit tunt. Som vanligt hade han en sockerbit i fickan och den knaprade han då och då på i smyg.

Emellertid bar det sig inte bättre än att just som han stoppat in en bra bit, fick han frågan.

— Hvad menas med dagligt bröd? — sa prästen.

I häpenheten började Mamertus snurra sockerbiten rundt i mun, och prästen, som såg de märkvärdiga grimaserna, gick bort till honom, glodde honom skarpt i ansigtet och hviskade barskt:

— Spotta ut bussen, din lilla lymmel!

Mamertus blef så perplex, stt han slungade sockerbiten långt bort i koret, der den föll ner med en stark smäll. Och så hasplade han opp sitt dagliga bröd som ett vatten. Bakefter kom han in i förhör för prästen, men när gubben fick veta att det inte varit tobak, utan socker, kom han i skratt. Och Mamme fick sin risgröt med honung.

Det är klart, att när han kom ut och skulle tjäna, blef han en riktig köksgris. Åt pigorna drog han oafbrutet och oförtrutet in ved och vatten och lönen för sin tjänstvillighet uppbar han muntligen, d. v. s. i små smygebiter från skafferiet och spiskammaren.

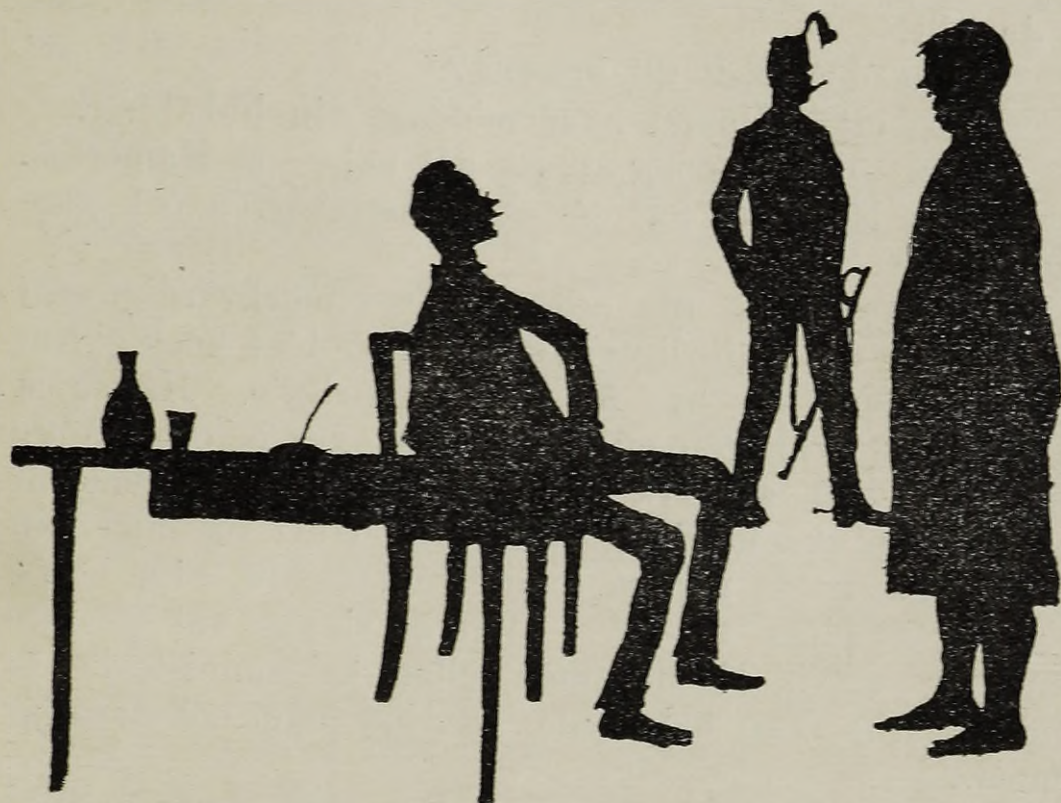
I allmänhet hyste en skånsk dräng förr i världen just inte någon större förkärlek för den ansträngande råghösten, men han gladde sig åt den långa vintern: då hade han just inte annat att göra än äta och sofva. Mamertus tyckte tvärtom. Med råghösten följde de

väldiga, fläskspäckade äggkakorna, under det vinterkosten var enformig och skral. Derfor gällde det också att passa opp töserna riktigt. Sluppo de att ge sig ut i köld och halka, så smorde de tjockt smör på mer-aftonsmaten, och det kunde hända att där kröp fram en bit gåsasida eller gåsister också på något förunderligt sätt.

Men julen! Det var en gyllene tid för Mamertus. Han åt sig alldeles fyrkantig af risgröt och klenäter; lutfisker åt han för den präktiga senapens skull. Han skurade alla knifvar och gafflar så de voro glödröda mot det billiga arvodet af ett lammalår, som sedan låg under hans hufvudgård natt och dag, och när der till frukost på jul-, nyårs- och trettondagarna vankades stekt fläsk på gammalt rikemanssätt, smorde sig Mamertus riktigt. Hans haka sken som solen långa vägar af fläskafloft.

Första året han tjenade hos nämndemannens, lockade de andra drängarna honom att spela fyramannatolfva i juldagarna. Han drog sig i det längsta, trots stickord och speglosor. Han kunde nämligen aldrig begripa hvarför folk spelte kort. »Är det inte dumt att göra af med det man har och inte veta om en får nånting annat i stället?» brukade han säga. Slutligen gick han med, men på det villkor att för hvar tolfva han vann, skulle han få en half svinfot af den, som förlorade spelet. Hvar tjenare fick nämligen i den gården efter gammal plägsed »en gång svinfötter». Hur nu Mamertus spelade, vann han alla svintassarna från dem, fast de andra drängarna bytte sig till pigornas svinfötter också för stora marknadskonfekter. Mamertus var då en riktig lyckoprins. Den vintern fick han heta »Grisatassen».

När han skulle ut och exercera, ville han nödvändigt bli fri. Det misslyckades nu jämmerligen, för han hade ju inga giltiga skäl att komma med.

- Hvarför vill du inte ut? — sporde mönsterherren.
- De kunna inte undvara mig hemma, — sa Marmertus.
- Hvilka?
- Pigorna! Jag bär vatten till dem!
- Stora karlen vara en sådan stugugris!
- Och se'n står jag inte ut med det —
- Hvilket?
- Exercisandet!

— Hvarför inte det?

— Kronan ska bestå så dålig mat! — mente Mamertus.

— Å, skäms, din valp! Kan du inte lefva på de raraste ärter och det fetaste fläsk, så kan du göra hvilket du vill!

— Fås der fläsk till ärterna?

— Ja, ett skålpund hvar middag, din bukälling!

— Då — då tror jag att jag går ut! — sa Mamertus.

— Du lär så få lof! — sa mönsterherren och gapgrinade.

Mamertus gick ut, och på något märkvärdigt sätt drillade han det naturligtvis så att han blef kock. När han kom hem var han fet som en gödgris. Han gick och längtade svårligen efter nästa års exercis, och många gånger sa han att två års vapenöfningar är rent för litet, om en ska få riktig erfarenhet i att slå ihjäl folk efter kongl. maj:ts nådiga exercisreglemente. En borde öfva sig i minst tio år. »Det är riktigt väl att inte Mamertus blifvit riksdagsman eller krigsminister!» sa bondgubbarna, som helst ville ha sina söner och drängar hemma.

Besynnerligt var det att Mamertus, som var så fasligens galen i allt hvad som sött var, rakt inte brydde sig om töser! De enda kyssar, som lockade honom, voro »konfektkyssarna». Och ändå var det en snygg pojke, röd och klar i hyn och mild om munnen som alltid de personer äro, som tycka om god mat. Alltid var han nätt klädd och höll sig rentvättad och slätrakad — folk som tycker om god mat, ser aldrig ut om hakan som en rågstubb. En vacker dag fick han så dessutom ett litet arf från Amerika, och det kan aldrig skada en hygglig ung pojke i tösernas ögon. Också var der

flera små tjufungar, som gingo och kisade sött mot Mamertus.

Länge var det alldeles förgäfvets: det såg ut som han inte kunde vara riktigt tokig i någonting annat än hvad han kunde bita i eller suga på. Men liksom en ung mans väg till ena pigo kan vara ganska underlig, så kan ock en ung pigas väg till en ung mans hjärta vara. Hos Mamertus gick kärleken naturligtvis köksvägen.

Vid 26, 27 års ålder var Mamertus fördräng hos landstingsmannens — det var ortens bästa matställe och därför hade han tagit tjänst der, ehuru lönen der var mindre än på många andra ställen. Där fanns tre pigor i gården. Cecilia och Eljena voro muntra och granna töser, och efter dem sprungo många af drängarna och fäktade för en dans de vackra sommarkvällarna. Mamertus brydde sig aldrig om dem — han gjorde dem en tjänst om han kunde och var snäll och vänlig, men inte slog han sig på nå'n kurtis med dem, inte.

Den tredje pigan hette Malin. Hon hade sett bra ut i sin ungdom, men hon var tretti år och lite till. Hon hade alltid haft något moderligt i sitt sätt och därför hade många unga pojkar slagit sig ut för henne, innan de exerceerat. Vid den tiden tycka pojkarna bäst om en liten mogen tös; när de sedan bli äldre låta de den gamla sitta och börja kurra för de yngre. Och därför var Malin ännu utan man.

Det grodde naturligtvis i henne, och så småningom gaf hon sig tjyfvingen på att hon skulle ha Mamertus. Jaha! Men på hvad sätt skulle det tillgå? Han frågade ju inte efter töser. Och hon funderade och grubblade och så fann hon ut det. Han skulle tas just på den ömma sidan — det begrep Malin.

Ska vi ta och lyss på en riktigt delikat kärlekshistoria?

En vacker söndagskväll i den der svärmiska augusti månad efter slutad råghöst satt Mamertus ute i trädgården. Hans blick var uppåtvänd — ty han satt och beräknade hur många tunnor Grawenstein der skulle kunna bli på det stora äppleträdet, om inte masken blefve för djäklig. Det vattnades honom i munnen. Det var nu inte heller så underligt. Han satt och sög — inte på en sur pipa, utan på en lång karamell — en »kalkpelare», som ungdomen kallar dem på de skånska marknaderna. »Ena 'stöttepinnar' ä de, dä ä säkert», som orgeltramparen sa. »En kan suga en i två dar, och der är ändå kvar något elände, som en inte kan få i sig.»

Sakta smög sig Malin fram mot den plats där Mamertus njöt af en sorglös tillvaro.

— Ska du inte gå på dansen i kväll?

Hennes tonfall var mildt och lent som marmelad.

— Nä, det ska hunden fly, få och flänga på söndagskvällarna — en blir så sabla hungrig da'n efter!
— sa Mamertus.

— Får — vill — om — kanske du vill hålla till godo?

Och hon tog fram ur kjortelfickan en strut brunt socker.

Mamertus vände sig om och såg på henne. Ett ögonblick kom han ihåg att han hört eller läst något om änglar i lunden Mamre. Och han gaf Malin en blick, eldig och ljuf som julglögg efter en julotta.

— Tag lite mer! Var så snäll och håll till godo!
Han höll till godo. Han knaprade. Han mumsade.

— Det var godt, du! — sa han.

— Det var roligt! — sa hon. — Jag tycker — om jag nu ska säga min hjärtans mening — att töserna nu för tiden ä rent för slamsiga — bara flärd och prål är hvad som ligger dem i hågen. Allting ska de hänga på den syndiga, förgängliga kroppen — men att lära sig nå'nting i hushåll, matlagning eller innearbeten bry de sig inte om. Se nu på Cecilia och Eljena »för till exempel!» Snälla töser är det och muntra och glada och milda och vänliga och allmänt omtyckta. Bevares väl: inte vill jag säga ett ondt ord om dem. De tycka om att ta lifvet lätt och det blir ju deras sak. De kunna koka en gryta potatis, men det är inte mer än byxebredt heller. Nå, men ska du inte ha lite mer socker — ih bevars! Det är kanske inte bästa sort — fast det begärde jag. Men si, en annan är inte så praktiserad i det söta som du, Mamme! Nå, det var snällt, att du vill hålla till godo! Jo — hvad var det nu jag skulle säga? Jo, när sådana där hamsetramse-slamsor en gång få sig en man — som de gerna få, för de fleste karlarna tänka sig inte för när de ska åstad och gifta sig — så bry de sig inte det bittersta om hvarken honom eller hvad han är glad vid. Och ingenting begripa de heller. Finge en annan en man, som en kunde med riktigt — å, du kan inte tro, Mamme, hur jag skulle söka vara honom till lags på alla vis och sätt. Ack, en behöfver inte ha så feta stekar att laga af — bara en kan vända och göra riktigt godt det lilla en har att röra sig med. Det har jag lärt mig i kokboken.

— I ko — kokboken? Har du nå'n kokbok, tös?

— Jag, ja. Den köpte jag för flera år se'n. Det var sant, Mamme lille, vill du ha några gula plommon? Jag fick dem i går af Prästa-Marthan och så gömde jag

dem till dig — du är en som förstår dig på det som är fint. Och prästaplommonen i Hönslösa ä ju bekanta vida omkring: i fjor betaltes de med sjuttifem öre kannan på Malmö torg, du. Men så ä de också stora som kycklingaägg.

— Ja, du Malin! Det var däjeligt. Något skönare kan väl inte finnas på jorden?

— Hm! De som ha försökt det säga att en kyss af den, som en håller kär, ska vara det skönaste.

— Säga de så? Hm! Får jag — får jag se på din kokbok?

Hon smålog sötsurt, men gick, fast okysst. Och så kom hon åter och läste för honom en hel timme.

Hans hjärta vardt vekt som jordgubbasyt, när hon läste om kotletter, refbensspjäll, biffar och fileter; när hon läste om kräftpastejer, vardt Mamertus röd och blek om hvartannat, och ett nytt recept å tillagning af kalfhjärna beröfvade honom sista spåret af motståndskraft. Slutligen läste hon om äppelkompott och om glace: då kände Mamertus en salig yrsel, det vattnades honom i mun; han slöt ögonen och lutade sig som magnetiserad mot Malins hjärta.

— Ett sådant ett lif med sådana rätter efter kokboken vore ju ett paradiset! — suckade han.

Då knöto sig hennes armar kring hans hals, han kände sig slutet mot en nystärkt, luktvattnensdoftande domestikkofta, och hans mun täpptes till — med ett stort gult plommon. Se'n lät han tåligt kyssa sig.

Sex veckor senare voro de gifta.

Komiskt nog höll det på att bli pannkaka af hela bröllopet på grund däraf att de två kontrahenterna inte kunde ena sig om matsedeln till att börja med. Så fort som Malin hade fått klart för sig, att hon ändtligen

skulle nå den länge efterlängtade husmorsvärdigheten, började hon naturligtvis känna det såsom ett lättsinne att kasta ut pengar onödigtvis. Hon ville att bröllopsmåltiden skulle vara efter Hönslösa vanliga bröllopsmat-sedel, hvilken antagligen skulle förefalla doktor Hagdahl lite egendomlig. Den är nämligen — för att begagna katekesens ord — alltid densamma och oföränderlig i alla tidens skiften. För resten alls inte tillbedjansvärd. Den lyder sålunda: 1) smör och bröd och en sup, ibland med ost så grön att man kunde tro den vara besjungen af gymnasistpoeter; 2) nötkött och hönskött med pepparrotssås; 3) fet kötsoppa på höns och nötkött med russin och sviskon samt frikadeller och klimpar; 4) gås, anka eller kyckling, stekt och flytande på en ocean af flott; 5) sockerkakor, tårtor och smörbakelser.

Men Mamertus yrkade att der skulle bli något så extra med det bröllopet, att ryktet derom skulle öfver-lefva både honom och Malin. Och därför genomdref han efter mycken strid att allt pepparrotskött skulle strykas — »det kunna vi själfva sätta i oss när det är slut med glädjen och det trefliga och vi bli för oss själfva!» sa Mamertus helt oskyldigt. Och sockerkakan ville han heller inte veta af — »den är så torr, så en kan inte få den af munnen utan med vin och det ha vi inte råd att ha, om vi inte vilja ha af det der som de hade i kvarnen — sjuttifem öre kannan. Hals-skinnet blef rent förderfvadt — en måste ta en konjak innan en fick en ordentlig och kristlig smak i mun igen!»

Och så skulle der lagas nå'n riktigt fin rätt. Kok-boken genombläddrades, och så stannade valet slutligen vid vol-au-vent med champignoner. Malin kallade det för *bullavagn* — hon hade ätit det en gång: på prostens installation. Det skulle bli för tårepressande att steg

för steg följa denna fråga ända till dess sorgliga slutakt: låtom oss i korthet säga att Mamertus först betviflade Malins kompetens att på egen hand författa »bullavagn», att hon svor vid sin lif och knif att hon kunde och att hon skulle visa det också; att hon gick åstad att köpa »svampinjoner» i stan och der fick alldeles färska sådana; att hon själaglad bar dem hem och öfverlämnade dem åt en ljuf ro och sig själf åt ljufva aningar. Och att slutligen matkar uppfrätte »svampinjonerna» och ångerns kval hennes drömda lycka. Ty hon försökte visserligen att rensa svampen, men hur det var kommo ett par små maskar med, och brudgummen fick en af dem. Den andra fick klockarn. Ingendera älskade mask — inte ens i gammal ost. Festmiddagen slöt sorgligt. Och på sin bröllopsdag gick Malin ut och förbannade — icke sin födelsedag, såsom Hjob, utan sin kokbok.

Mamertus måtte för resten liksom kung Kristoffer i verlden hafva varit en »bottenlös, tom taska» i matväg. Ty Malin tröttnade snart vid kokboken och Mamme vid att äta hennes mat. Sötebrödsdagarna voro slut, och nu vankades andra bullar.

Så valde han det yrke, som bäst satte honom i tillfälle att få lite godter. Han vardt spelman och strök omkring med sitt dragspel på alla danser, fick då och då ett glas punsch — det enda »fyller» som inte var honom för »rifvandes» — och för resten sockerkaka, karameller och annat slisk. Hemma satt Malin och tjöt. Kokboken läste hon aldrig, men kaffetåren beredde henne en viss glädje i ensligheten.

I fjol hade Mamertus aftuggat. Han var sig lik till sista stund. Han föråt sig på kräftor på ett höstgille — det påstods att han slagit vad om att sätta i

sig tio tjog. Så långt hann aldrig den gamla mataguden. Han kolade af midt i njutningen. Den gamle bokbindaren, som var med, ett original, vådligt beläst som alla landsortsbokbindare, sa att Manne hade »dött i skönhet» — för så hette det. Men fjärdingsmannen sa att han hade dött i träskor. Han fick rätt.

När »Spelevinkan» drömde.

— När storken kommer flera gånger med töser till ett hus, tar han dem gerna så olika han kan få fatt dem! — sa den gamla skolläraren. Och det gör han *dels* därför att föräldrarna inte genast ska bli utledsna utan ha lite omväxling, och *dels* för att ungarna ska kunna bli gifta en gång i tiden. Se, vore de likadana, skulle de bara gå i vägen för hvarandra. Men nu är smaken så olika — och »*derför blir all mat äten och alla flickor gifta*», säger ordspråket. Det är nu osanning — som så många andra gamla ordstäf. Men »der ligger nånting i det i alla fall» — liksom i tiggarens tröjficka. Det är också ett ordstäf.

Naturligtvis voro Mårten Rasmussons töser också olika. Han hade varit gift två gånger, och då var det ju inte för mycket med två töser. De bråddes visst bägge två på mödernet. Derfor voro de så olika.

Martina var äldst — trettioett hade hon fyllt två år i rad. Men så hade hon några tusen kronor efter sin mor. Hon var en mycket snäll flicka och rent galen i sin lilla halfsyster. Men till humöret var hon allt lite gnatig ibland, och merendels såg hon ut som hon malit senap eller skalat lök. Hon var en lång »tana»,

smalaxlad, höftlös, brednäfvad och plattfotad, stackars tös. Men ett par vackra ögon, täck mun och en härlig sångröst, den vackraste i hela bygden. I skolan hade hon fått heta »Litanian», och det kom en och annan ihåg ännu på gamla dar. Friare hade aldrig hörts af.

Cecilia var bara tjugoårig. Hur hon såg ut? Rar! Välväxt, alltid spelande munter och glad! Stora tindrande ögon och ett glödande rödt »kyssetyg». Inte mer sångröst än vår gamle präst, som alltid mässade! Och »Spelevinkan» hade hon fått heta och »Spelevinkan» hette hon så gammal hon var.

I fjol fyllde Cecilia år. Ta, ta, ta — fnittra inte der borta utan låt mig tala ut! Hon fyllde *inte* år hvart år, hon inte! Se hon var född den 29 februari. Och därför hade hon en hel hop af byns ungdomar hos sig på kaffe och kakor.

Jag var också med! sa skarprättaren. Det blef naturligtvis tal om skottår och fruntimmersfrierier, och »Spelevinkan» var rent uppsluppen i alla sömmar.

— Nog är det ändå en faslig korttänkt hop, de der gamla, lärde herrarna, som koka ihop almanackan för hvart år. Tänk, att ingen af dem har kunnat få korn på hur galet det är att de ha gjort den tjugufjärde till »skottdagen»! — sa »Spelevinkan». — Den daton ha vi hvartenda år — det är nog Martina förargad för, hon, som aldrig kan slinka undan en födelsedag!

— Cecilia! — varnade moran skämtsamt.

— Jag tiger ju. Men jag som är född den tjugunionde och bara får ha födelsedagskaffejunta hvart fjärde år — jag måtte väl vara född på en skottdag — efter mitt dumma bondförstånd. Och hvarför inte prostens Maria ska få fira sin namnsdag den tjuguattonde i år som vanligt, så en kunde fått sig ett gille i går och

ett i dag — se, det begriper jag inte. Nu ska vi inte få vara samman alls i år. Men se, när de lärde ha kommit till de höga ämbetena och fått namn om sig, se'n få de ställa till hvilken oreda de hitta på.

— Du är så ung och ett så'nt yrväder! — sa Märten Rasmusson. — Hade du varit så gammal som jag, så hade du varit med på den tiden då almanackan spådde väder. Bevares väl! Hon gjorde det då lika bra som den här *Fabel* eller hvad han heter, som har spekulerat ut de kritiska dagarna — för henne kunde det *nå'ngång* hända och hampa sig så att det slog in. Men inte var det till hvardags, inte — därför kallades ju också almanackan alltid för »lögnbrackan» i stället. Är här någon, som minns det derna året när »stjärnan» var tappad framför en af söndagarna — då många inbillade sig, att verlden skulle förgås just den söndagen?

— Å, Gud hjälpe oss för så'na dummerjönsar! — sa »Spelevinkan» och slog ihop händerna. — Kunde de inte begripa, att om verlden skulle åka med den söndagen, så hade de lärda herrarna inte gått och tryckt den året ut, inte! De höge ä minsann om sig och slänga inte ut pengar i onödan, inte. När almanackan räckte året ut, skulle väl verlden också räcka. En värld utan almanacka skulle bli bråkig, förstås, men en almanacka utan nå'n verld skulle då inte jag betala fjorton öre för.

Det grinades ju i himlasky åt den lilla token.

— Du är då inte så dum — sa hennes far, — helst när en tänker på att det är bara femte gången du firar din födelsedag. Så mycket tosaforor hade jag då inte kunnat rifva af mig när jag var fem år — det skall jag villigt erkänna. Och inte min gamle far heller.

— Människorna bli kvickare med hvart släktled — och gifte sig karlarna lite tidigare så de hunne bli ordentligt uppfostrade, så skulle allting bli mycket bättre. Vi lefva ändå mycket fortare, vi unga! Inte vill jag gå ogift tills jag fyller trettiett år — i synnerhet som jag såg i någon tidning att nu dröjer det åtta år tills jag får bjuda på födelsegröt härnäst. Ta'n för er i kväll, töser! Sitten inte och hicken, pojkar! Ni hör här blir långt emellan målen!

Mårten Rasmusson slog, förstås, opp en ny flaska punsch för att trösta pojkarna.

— Nååå? — sporde »Spelevinkan» och tog ett par flickor om lifvet. Hon låtsade hviska, förstås, men talte ändå så att hvar och en kunde höra det. Alla spetsade öronen.

— Nååå? Har ni skickat åstad några friarebref, flickor? Ni kan gerna tala om det för mig! Jag har skickat *fyra*, men tala inte om det för någon! Nå'n tycker jag skulle nappa! Fast Gud ska veta att karlarna börja bli bra dödbakade, hva? Ja, men det får ni medgifva — —

— Du är verkligen rent för tramsig, Cecilia! — sa Martina och såg riktigt smått skamsen ut på systemens vägnar. De andra flickorna småskrattade helt förlägna och kikade under lugg. Å, bevars — inte kunde en tös hitta på något sådant!! Nej, inte ens på narri!

— Äsch! Gör er inte till nu, gåsavinor! Liksom ni inte allihop ville ha en bra man. Och du också, Martina! Ta — ta — ta! Vill ni inte det, så är ni inte nå'n man värda! För min del säger jag rent ut att jag ville bra gerna ha en — om jag bara visste, hvar han vankar här i verlden!

— Cecilia! Akta din mun! — varnade modern.

— För karlarna — menar mor? — sa »Spelevinkan». — Hm, kanske jag talar oförståndigt. Men ni kan ju inte begära för mycket af en fem års unge! Försvara mig, far!

Ni skulle sett hur bra hon såg ut, när hon satt der och försökte se barnslig och rättfram ut, det lilla rara spöket! Jag kom ihåg den tiden jag var tjugu år själf och svärmade med Hanna, som har hvilat sina trötta ben i tio år nu.

— Gå på, du! — sa Mårten Rasmusson. — Af barn och tosingar ska man höra sanningen!

— Jasåå. Hm! Såå? Då är det väl därför som karlarna ska fria?

Hon kunde hålla folk muntra.

Martina kom in med toddybrickan. Och samtidigt kom klockaren.

— Se nu kommer allt det goda på en gång! — sa »Spelevinkan». — Välkommen, kantor! Det är en modig man, som vågar sig in bland så många töser på själfva skottdagen! Se, det är jag som har visat att det är skottdag just i dag därför att jag är född. Men se, det kan en nu inte begära att almanackskrifvarna ska ha reda på! Välkommen!

— Gratulerar lilla barnungen på födelsedagen! — sa klockaren förtjust. — Annars går jag lugn, om det så är bland lejon och drakar — der är ingen som har velat ha mig! Nu är jag trettiosju — se'n stjåla de en inte.

— Åhå! Ju längre snön ligger, dess fortare går den sin kos, när den ska! Var inte säker! Töser ä värre än drakar — se'n de bli gifta!

— Cecilia, Cecilia! Jag tror — — afbröt modern.

— Jag tror att somliga bli riktigt rara — det är spelevinkammorna! Ungarna göra folk af dem.

— Der sa du ett sant ord, tös! — sa Mårten Rasmusson och klappade sin gumma på pannan.

Så dracks där toddy, och töserna smuttade på ett glas »kyssebärsvin». Se, hos Mårten Rasmus sitta nu folk aldrig som målade bockar, utan der har en verkligen muntert.

— Hör ni! Nu ska ni tala om kärlekshistorier här! Alla de, som nå'nting ha hört eller läst eller erfarit ska berätta. Här ä många oerfarna stackare, som behöfva få lite att veta i den vägen.

— Kör! Det var inte olifvadt! — mente klockaren. Naturligtvis ville ingen börja. Så är det alltid.

— Är ni inte några trögbasare allihop? Nå, då får jag börja själf — jag, som aldrig tänker på så'nt, inte har mycket läst och rent ingen erfarenhet har. Men ni får skylla er själf. Låt mig se!

Mellan Hönslösa ängar och herregårdsskogen är en stätta. Det är riktigt trefligt och fröjdesamt att sitta bakom den stora stenen en kväll, när det är vackert månsken. Då kan man till exempel få se en lång, stilig åbosen med krulligt hår och små mustascher stå på ena

sidan om stättan och på den andra en liten nätt, ljuslockad flicka i gredelin klädning och mörkgrönt lif — —

Der blef ett fnittrande, och Måns Anders Bolla, en liten linhårig tös i gredelin kjol och mörkgrönt lif såg ut som hon haft god lust att gå och sätta sig bakom ryggen på sig själf. Och inte var det så utan att nämndemans Olof, den långe krulltoppen, fick lite färg, han också.

— Och så sliter hon sig lös och så hviskar hon: »Nej, Olof lille! Jag blir rent olycklig — jag glömde grisarna och de väcka opp hela huset om de inte få mat. Jag är tvungen att springa!» — Och så gnölar han: »Bolla lilla! En liten kyss till innan du går — åh bara en liten, liten kyssastackare!» — Och så skrattar hon. »Du är då för oförnöjsam rent! Fick du inte nyss — — tjugofem?» — Men hon ger honom ändå ett dussin till.

— Så många var det då inte! — säger Bolla, halft stolt, halft förlägen. Och Olof skrattar i högan sky.

— Åh, var det ni två? — säger »Spelevinkan» och söker se förbluffad ut. — Jag drömde i natt att jag satt bak stenen och hörde det, men aldrig såg jag hvilka det var, och aldrig kunde jag tro — —

— Du, Bolla! Efter som det lyser första gång i morgon, så är det väl bäst vi bekänna kort — —

— Hurrah! — säger Mårten Rasmusson.

— Hurrah! — stämma alla in.

— Och nu ska jag som värdinnans laglige målsman be att få å hennes vägnar utbringa en skål för Olofs och Bollas tomtebolycka! Lefve de!

Och skålen drickes ärligen.

— Hör du, tös, du! Du är värre än norrlands-käringen, som drömde om mordet på tåget!

— Skål, »Spelevinka!» — sa klockaren. — Har du aldrig — drömt någonting om — om mig, hva?

Det blef alldeles tyst. Cecilia lade fundersamt fingret på pannan.

— Hm?! Vänta lite! Joho! Der var en gång en gemytlig och vältrifvandes klockare, som satt i sin lilla klockaregård och tittade sig om en kvällkvist. Och han tyckte det var så förfasligans ledsamt att vara så ensam och inte ha nå'n annan att titta kärligt på än de stora spindelväfvarna i taket, dem skraddareenkan aldrig gitte sopa ner. Och då tänkte han på bygdens tärnor små och så tog han ner fiolen och spelade ett par gamla »klunkepolskor», och så tog han sig en sur klunk ur det sinkade drickakruset, och så såg han sig i spegeln. Och så riste han på hufvudet och sa: »Se, nå'n egentligen vacker karl är du inte, klockarfar! Nä gonn du dä ä!»

Allmänt jubel. Den som skrattade värst, var klockaren.

— »Men du är en bra karl in- och utvärtes,» sa han, »och behöfver inte svälta på ålderdomen och inte de dina heller — om du hade några.» Och så lurade han till ett slag och tyckte att han hörde en vacker sång på afstånd och små barn sjöngo i kör och en härlig stämman sjöng solo — — Och då nickade klockaren takt i sömnen och så — vaknade han. Men jag vaknade också vid det att Martina stod och drog mig i luggen och sa: »Du sofver öfver dig, tös — där är ju ottesång i kyrkan!» Och på det viset fick jag aldrig reda på hvem klockaren hade drömt om. Och aldrig har jag velat spörja honom.

Der hade blifvit så tyst i vrärna. Ingen ville riktigt se på den andra. Martina smet helt obemärkt ut i köket — men »Spelevinkan» såg tåren i hennes ögonvrå.

— Nej! — sa »Spelevinkan». — Se, där ha vi postbudet. God dag! Stig in, gamle Svensson! I dag ska det vara en kopp födelsedagskaffe — det är jag, som bjuder! Och så kan Svensson ta och öppna väskan här. »I denna byn ha vi inga tjuftar — de äro ute och stjäla allihop!» säger ordspråket. Ungdomen ha nog lite hvar bref i dag; så ska vi väl komma under fund med hvem som har fått friarebref.

Ungdomarna blefvo intresserade lite hvar! Hade hon flera hyss för sig, den der »Spelevinkan», manne?

Svensson öppnade väskan. Cecilia fick fatt i hela högen. Hon undvek att se på sin mor, ty hon kände att dennas ögon följde henne med undran. Hon började sortera bref och tidningsbundtar.

Klockarens hufvud smög fram vid hennes öra.

— Vet du om hon skulle vilja, hva?

Hon nickade skälmaktigt mot honom med ögonlocket.

— Herre Je, om jag visste — —

— Här! Smussla in det i en af tidningarna!

— Hvad står der i det?

— Ingenting som är farligt att stå till!

Klockan smet undan och började torka svetten ur pannan.

— Hurrah! Fyra bref till mig! Det är födelsedagskort — det vet jag. Och ett stort från prostens Maria! Skönt. Och så ett till Martina. Martina, hvar äst du? Och ett till Olof och ett till Bolla — varen så goda och sliten dem med helsan! Seså ja! De andra stoppa vi in igen — så der! Tack, Svensson! Har Svensson fått nå'n gök? Nå, då är det bra! Adjö, Adjö! Nå, hvad står der nu i era bref? Seså! Visst ska här vara roligt.

Ingen ville bryta sitt, förstås.

— Här är ingen råd på annat sätt än att du får sätta dig och drömma! — sa någon af flickorna til »Spelevinkan». Denna satte sig i en länstol och sade halfhögt:

»Lilla, snälla, trinda Bolla,
Du som snart blir Olofs fru!
Låt mig se du lagar nu
Att du inte blir en nolla,
Utan spiran tar i tid
Och regerar se'n i frid!
Önskar dig en liten

fjolla.»

— »Spelevinkan» hon kan trolle! — rimmade klockaren.

— Tack för gratulationen, Cecilia! — sa Bolla och tog henne om halsen.

Alla utbrusto i handklappningar.

— Det är som ett lustspel på teatern! — sa klockaren.

Men »Spelevinkan» satt och smålog med slutna ögon.

— Hvad står der i Olofs? — sporde Mårten Ras-

musson.

»Det nog skall Olofs hjärta lätta,
Att när han nu vill kyssar ha,
Så kan han lugnt dem hemma ta —
De må väl smaka lika bra,
Om ej han får dem vid en stätta!»

— Du rimmar ja gu lika bra som själfva klockaren!
— ropade Olof. — Visste du kanske om lysningen också.

— Ja, jag plockade det ur prostens Maria i går!
— sa hon gladt,

— Nå, då är det ingen konst att drömma! — skämtade Bolla.

— Men hvad står der i Martinas bref? — sa Olof plötsligt.

— Ja, se *det* vet jag inte alls! — sa »Spelevinkan» oskyldigt. — Det får ni fråga henne själf om — der kommer hon. Var så god, syster!

Martina såg halft gråtfärdig ut, när hon tog brefvet.

Då reste sig klockaren, röd och rörd och med svettperlor på pannan.

— Det — det är från mig. Efter som jag nå'n-gång — gång sätter samman några rader och det ser ut som vi vore inne på äktenskapsseglatser i dag — så — så kanske jag också kunde vara med på ett hörn. Vi kunna ju för resten tala mer om det en annan gång — eftersom jag nu »inte är någon vacker karl egentligen!»

Alla skrattade, utom Martina, som läst brefvet och såg smått tveksam och förvirrad, men rätt lycklig ut.

— Hit med skaldestycket! — ropade »Spelevinkan» och nöp det.

Der blef något tyst, ska jag säga.

Och så läste hon högt, med en stämma, som klang af rörelse.

»Lycklig den, som det blef gifvet
Att igenom hela lifvet
In i ålderns sena höst
Höra få en härlig röst,
Tryckt emot sin älsklings bröst!
Af en vän är kvädet skrifvet.

Klockaren stod andlös under uppläsningen.

— Det var en visa i högre koren! — sa »Spelevinkan». — Ja, Gud vare med er, barn! När man fyller år, får man göra hvad man vill — *jag* ger er *min* välsignelse!

Hon såg oöfverträfflig ut, den lilla »Spelevinkan», som hon stod der, rak och viktig, höjd på tå och med utsträckta armar.

Och Martina tog henne om halsen och hviskade:

— Och jag som var så rädd och tyckte du var så stygg!

— Gud bevars! Hur skulle det gå med er gamla, om inte vi unga toge er om hand! Tacka nu vackert och kyss på hand! — hviskade systemen och hoppade som en liten tätting.

Och klockaren steg fram och tog Martina om lifvet och klingade med henne — kyssa henne tordes han inte fast hon log så vackert. Men han var rädd för de många fnittrebyttorna. Utan i stället tog han Mårten Rasmusson om lifvet och sa:

— Ja, skål på dig, om du vill ha mig till svärson — jag säger ändå *du* till dig på det gamla viset!

Och så kramade han gumman och »Spelevinkan» också. Men efteråt hviskade han till henne:

— Du är allt en liten hexa, ditt pyre! Hur kunde du — —

— Hm! Liksom det vore en konst att läsa tvärt igenom en klockare! Hvem var det som sa till mig på hemvägen från ottesången med en suck, så djup, att den räckte ända ner i stöflaskaften: »En sådan röst skulle man vilja höra på hela lifvet igenom!» Hva? Och hvem var det som sa en stund efteråt: »Huru mycket är det Martina har efter sin egen mor?» Hva? Det är allt trollkonster? Hva?

— Hm. Nog har jag tänkt på't, men — tack ska du ha i alla fall, du! Säg mig bara en annan sak! Hur kunde du veta, att hon — —

— Hahaha!!! Ibland är det lätt nog att drömma själf — men ibland är det mycket enklare att höra hvad andra säga, när *de* drömma! Martina talar ofta i sömne, hon! Hahaha!

— Å, Gud bevars! En redig trollunge är du — det säger jag.

Bland dem, som den kvällen mest dansade med »Spelevinkan», var den nye stationsinspektoren. En rätt behaglig karl, men inte som värst språksam. Snarare med en viss allvarlig prägel — trots sin ungdom.

Innan han gick, hjälpte »Cecilia» honom på med öfverrocken. Och då såg han forskande på henne och sade med ett litet leende:

— Säg mig en sak: är det bara när ni fyller år som ni är en sådan här munter liten varelse? Eller är ni alltid så glad?

— För det mesta — utom när jag tappar glas eller tallrikar!

— Hvad det är synd att det är så långt tills ni fyller år härnäst!

— Å, det är minsann bra för en gammal tös att inte tiden rinner för fort!

— Å, inte blir ni nå'n gammal tös, inte, lilla »Spelevinka»!

Hon skrattade.

— Det är bara gamla vänner, som få säga så där.

— Kunna inte vi bli gamla vänner en gång?

— Vi få ju se!

Och hon såg vänligt på honom.

— Fröken Cecilia!

— Det är för galet på det sättet. Säg »Cecilia» helt enkelt.

— Hvem ska ni drömma om härnäst?

— Det vet jag inte! — sa hon muntert. — Nu se'n Martina gifter sig — —

— Ni har gift bort henne, lilla komediantska!

— Jag?! Åh bevars!

— Var lugn — jag är tyst som en telegrafist ska vara. Men nu får ni bättre tid att tänka för er själf.

— Kanske! Titta opp nå'ngång, när ni har tråkigt. När här kommer någon, är det alltid så roligt — för far.

— Men aldrig för spe— spektakelmakerskan, hva?

— God natt! Och sof godt! Och dröm om — nå'nting treffigt!

— »Spelevinka!»

Tacka vill jag förr i världen!

— Ni skryter och skräpper med den nya tiden — det var också nå'nting att komma med! — sa den gamle klockaren.

— Var »den gamla, goda tiden» bättre?

— Jo, det vill jag lofva! Allting försämras!

— Åh katten! Kammarorglarna bli allt bättre med hvart år, och de, som spela på dem, bli styfvare med hvar dag!

— Ja så! Det skulle vara en pik åt alla gamla klockare, förstås! Hm! Nå ja, bevars! Men annars! Marknaderna ä utan folk, »jordgubbarne» utan pengar, mjölken utan grädde. De stora ha ingen tro och de små ingen hut. Snart äger folk ingenting annat än skuld, gummigaloscher, löskragar och ostämnda dragharmonikor. Ingen spelar fiol, knappt hvar tionde bonde kan laga eller sätta i sig en ordentlig toddy, och folk går inte på husförhören — här är snart ingen religion i landet!

— Ja, men husförhören stå ju kvar.

— Som teckningsmöten, ja. Men i våra bygder skulle en af storbönderna ta det som en chikan, om han finge en fråga på ett husförhör eller blefve tillsagd att

läsa innantill — det är min lif och knif med nöd och näppe en tjänstedräng eller en piga nedlåter sig att läsa.

— Ih, det var som tjufvingen hvad ni ä kräfstinna!

— Nej, tacka vill jag förr i verlden! Husförhören höllos på de rikaste ställena och hvar själ i byn gick dit. Efteråt var der gille med mycken mat och god mat — för åboarne, förstås.

— Det vill säga: för dem, som hade godt om mat hemma!

— Ja, du kan väl inte begära att fattiglapparne skulle blifvit satta »till högabords» — det ska väl vara skillnad på folk?

— Så att de som ingenting ha, ska ingenting få?

— Det är väl klart — så är det än. Men då kunde en gammal hederlig själ få sig en liten priffe eller en fyoramannatolfva ofvanpå den feta steken och förtjäna sig en hacka på ett anständigt och kristligt tidsfördrif. Och det var allvar med husförhören då för tiden och uppbyggelse också.

— Jag kan så väl förstå det — helst fram på nattqvisten.

— Och roligt också många gånger! Jag minns så väl det första husförhör jag var på se'n jag hade tillträdtt mitt ämbete här i församlingen. Då var jag en ung halare på tjugofem år bara, laddad med visor och full af hyss. En var kanske inte så sprängd i harmoniläran som de bli nu, men en kunde sin koralbok från perm till perm och »Napoleons marsch öfver Alperna». Och det är ett bra stycke — trumpetten gör effekt. Och en kan spela den, när folk ska vigas —

— Ja visst — då börjas fälttåget på allvar!

— Och när de ska begrafvas också, du! Ja flina, du!

— Åhja, de döde pinas mindre af oljudet!

— Vi började husförhören i annexet. Det första skulle hållas hos nämndemannen Truls Bosson, en glad gök, trefflig och trindmagad. Den han hade en kvinna! Maken till den kärningen att laga mat fanns inte i sju kyrksocknar — hennes äggkakor hade man godt af i fjorton dar: de voro fasta, så man kunde slå ihjäl en stut med dem.

— Det måtte varit riktiga »stenkakor».

— Jag åkte förstås dit med prosten, och som vi voro nära gården körde vi förbi en hel hop folk. De fattige hade ju med sig ett litet knyte eller en ask — mat kunde de ju inte vara utan hela dagen och förhöret drog gerna sina åtta—tio timmar. Der luktade nystekt fläsk hela vägen. Somliga gingo och läste i sina kristendomsböcker — det finns ju alltid sölepölsor, som aldrig bli färdiga förrän in i sista minuten!

Bland många andra var der rusthållaren Anders Olsson, en förbaskad vildbatting. Hvar gång han kom från sta'n körde han som en tatter, sjöng och skralade. Men det var en myndig man, så prosten ville ge honom uppsträckningen så där lite mera pianissimo. Och derfor passade han på och tog honom mellan fyra ögon, så bara jag och prestadrängen hörde på. Anders Olsson såg lugn ut. »Goddag, Anders Olsson!» sa prosten. — »Goddag, vördig prosten!» sa rusthållaretosingen. — »Hör nu, Anders Olsson, efter det bär sig så bra till att jag nu träffar dig så här enskildt, så ska jag begagna tillfället att säga dig ett par vänliga allvarsord: folk säger, att du håller ett sådant okristligt väsen, när du kommer hemkörandes om kvällarna! Tycker du det är passande och anständigt, hva?» — »Det är rent inte min skull, vördig prosten!» sa Anders Olsson och kisade klipskt med ögonen. — »Inte det! Hvems är det då?»

— »Det är den illmariga märrens: hon går inte ur fläcken, om inte jag sjunger för henne! Det är medfödt liksom hennes bläs — hennes mor var likadan så länge hon lefde, för si hon hade varit nummerhäst länge och blifvit rent galen i musik!»

Prosten blef perplex strax. »Hör nu,» sa han, »kan du inte göra dig af med kräket då? sälj henne!» — »Pyttsan! Det är lätt sagdt men der är nejgu ingen som vill kommerscha sig till henne. Alla känna det kreaturet — och jag är, skam till sägandes, den enda här i socknen med en sådan röst, så jag kan hålla tonen tre fjärdingsväg, som här är mellan sta'n och mitt, om man räknar rätt!» — »Det var — det var mig — en — en kuriös häst.» — »Jaa, är det inte svårt med alla pröfningar, som en fattig menniska ska gå igenom? Men vördig prosten sa i alla, fulla fall ett ord i sinom tid — tänk, om jag kunde bli af med henne! Hm, hm! Vill vördig prosten kanske köpa henne?» — »Nej, tack ska du ha, Anders Olsson! Jag har nog af de två krakarne: de äta mig ur huse på hafre, de — ingenting förslår i dem. Och inte har jag heller kunnat sjunga i min dar, så det — —» — »Men om vördig prosten toge klockaren med sig — han har då töna i halsen: det hördes, när han profvade. Jag vill lofva att herrarne skulle komma fram med fart!» — »Åh, du är ohjälplig, Anders Olsson!» sa prosten och skrattade. Och stört omöjligt var det för mig att hålla mig för grin, fast jag försökte. Och likadant var det för drängen. Ja, det var en komisk pajas, den rusthållaren! Se'n blef det ett ordstäf i byn: »*Skyll på mig!*» sa rusthållarens mærr.

Vi körde på och kommo fram till husförhörsgården. Sommarstugan var alldeles full med folk. Vi förnäme gingo in i stugan, förstås, och der var en hel lyng med

storgubbar. Och så bjödos vi in i kammaren — dit kommo bara de allra mest »högtidade», naturligtvis. Vi fingo kaffe och hvetebröd och så en liten »gök» — rom, förstås. Den var stark som eld, så prostens ögon runno, och han måste be att få låna drickeskannan, för att få andan igen.

Se'n bar det af in i sommarstugan. Jag fick opp stämgafln — det ska en klockare alltid göra om han förstår sin sak rätt — och klämde i med: »*Min gerning nådigt skåda!*» Och se'n genomgicks husförhörboken nummer för nummer, och der skrefs opp alla in- och utflyttare. Skrifvandet skötte jag, eftersom prosten var så gammal, så hans stil var nästan oläslig. En kunde tro, att en harkrank hade vinglat fram med en bläckad klös-harfve efter sig.

Så trädde de fram till prostens stol och ställde sig i ring, gamla och unga, fattiga och rika. Hvar och en läste en vers i testamentet och så fingo de en förståndsfråga — det var mest de gamla. Eller också läsa opp ett katekesstycke — det gick mest ut öfver de unga. Och en faslig skam var det att staka sig.

Jag minns der var en skräddare, som hette Jon Mattsson. De kallade honom *lille Jon*, för det han var så hopkrympt och obetydlig till växten — såsom skräddarne gerna voro förr i världen. Den lille stackaren kunde inte ett dugg hvarken in eller utan, fast prosten försökte med honom på alla vis. »Ja, men du vet väl åtminstone att du är en syndare?» sporde han till slut. — »Jaa, det kommer jag väl till att få medge?» mente lille Jon. — »Nå, det var då för väl!» sa prosten. — »Men inte någon vidare stor precis ändå med min växt — prosten ska veta att jag blef kronovrak när jag skulle ut och exercera beväring!» Och lille Jon hällde på örat.

— »Nå, huru många bud innehåller senare taflan?» sa prosten. Lille Jon stod en stund och funderade. — »Der ä så många,» sa han, »så jag kan hvarken hinna att synda mot dem eller lära mig hålla dem så pass gammal som jag är!» Prostens tålmod tröt. — »Men hur ska du en gång kunna tänka på att komma in i himmelrik, du, som är så bortkommen i din salighetsläras enklaste grundsanningar?» frågade han strängt. — »Jag får väl försöka 'lista' mig in på något sätt!» mente lille Jon och hällde så gudsnådligt på örat. — »Såå! Tror du det går för sig att smyga sig in i himmelen?» sa prosten och försökte hålla sig allvarlig. — »En kunde smita in bak någon af storgubbarne, om de ha tur och komma in!» mente lille Jon och såg så klipsk ut i den nedre mungipan.

Alla började fnittra, utom storgubbarna, förstås. Och det blef se'n ett allmänt ordstäf: »*Jag får försöka lista mig in*», sa lille Jon.

En och annan stod som ett komplett fä, naturligtvis. Der var till exempel Sven Möllares Janne — *Fläska-Jannen*, som de kallade honom därför att han var så galen i stekt fläsk. Han fick frågan på fjärde bönen. Der stod han som en stock, en »stabbamölla» riktigt, och snodde med armarna, som alltid en del menniskor göra, när de inte kunna hitta på nå'nting att svara eller säga. — »Nå, Janne!» sa prosten. — »Joho!» sa Janne. — »Om du har hela loftet fullt med spannmål och hela spiskammaren proppad med fläsk och korfvar och lutfisk och lammalår» — *Fläska-Jannes* anlete började skina och han slickade sig om munnen — »behöfver du ändå be Gud om dagligt bröd?» — »Nej, bevars!» sa *Fläska-Janne* tvärsäkert. — »Jaså, inte det? Behöfs det ingenting för att du skall kunna njuta af alla dessa Guds

gåfvor, som du har i lada och visthus, i källare och på vind?» Janne skakade på hufvudet med ett slött leende. — »Tänk efter, Janne!» — Att döma af armarnas svängningar tänkte Janne alldeles vådligt. — »Nåå?» Prosten ville hjälpa honom på trafven och sa så sakta: »välsig—» Då blef Jannes anlete som en sol, armarna stannade och han utbrast: »*en välsignad abbetit* — ja det förstås!» Prosten visste knappt hur han skulle reda sig med det der fläskabelädet och därför sopade han öfver med har-tassen. »Hm! Du menar — det vill säga — välsignelse af alla goda gåfvors gifvare, hm — kan jag förstå.» — »Ja, jag säger det nu på mitt olärda vis!» tyckte Fläska-Janne.

En hel hop försökte komma undan läsningen genom det gamla snacket om att de hade glömt glasögonen hemma. Prosten erbjöd dem sina till låns, men de hade alltid någon undskyllan. Jag minns när gamle Örnberg stod och bråkade. Han skulle läsa ett språk i Apostlagerningarna, och det var alltid värre än ett i Evangelium, ty der var ofta så svåra namn i Apostlagerningarna. Örnberg strök ögonen af. — »Nää!» sa han. »Det kan ju ett få förstå, att en enfaldig stackare inte kan läsa genom så'na här lärda glasögon, som ha gått igenom så mycket tyska och hebreiska och mesopotamiska! Allting ska ju ränna i en köra!»

Men annars gnodde de flesta i sig både katekesen och bibliskan. En hel månad före husförhörens början hörde man dem läsa i hvar gård och i hvart hus man gick förbi en kvällsqvist. Somliga deklamerade och skreko, somliga mumlade och sutto med händerna för öronen. Och i de bättre gårdarna bestodo kvinnorna kaffe om qvällarna för det tjänarne skulle hålla sig vakna och gno. En välsignad tid var det för handelsmännen.

både för sådana som ströko omkring med påsen på ryggen och sålde schaletter och småsaker, och för sådana, som hade riktig bod. Det var så skönt att suga på lakrits eller tugga på brunt socker, när man skulle gno i sig det torra Athanasii symbolum — om nu en klockare ska våga tala om så höga ting. Och roligt var det om man gick ut en qväll och tittade in till en bekant — alla hade för det mesta rom hemma för att hålla sig vakna, om de nu läste själfva eller de hörde på tjänarna. Ja, tacka vill jag förr i verlden!

— Det vill säga att då tog man katekesen med toddyackompanjemang. Nu tar man sin toddy utan katekesackompanjemang. Är det så mycket sämre?

— Man ska väl ha nå'n religion, karl! Men om vi nu skulle tala ett par ord till om det der husförhöret, så ska jag säga att jag på sätt och vis fick min lilla gumma der — rar käring och gjorde mig aldrig mer än en enda förtret i lifvet, och det var när hon för tre år se'n flyttade till kyrkogården.

— Ser man på bara! Voro husförhören kärleksmöten också?

— Jo jo men! Du har väl läst så mycket i din kristendom så att du vet att en ung mans väg till ena pigo är underlig nog ibland? Joo, ser du! Jag hade gått och tittat lite på häradsdomarens Gunborg så smått under sommaren. Det var en munter och treffig tös, smidig och rank, rödkindad och härdabred. Och vi hade ju varit i prat också några gånger — hon och några andra af de vuxna töserna brukade gå på läktaren om söndagarna, för hon hade en härlig sångröst och kunde Hæffners melodier på sina fem fingrar från barnaben liksom så många andra i den gamla, goda tiden. Och en qväll jag var ute och gick och småtrallade, bjöd

häradshövdingen mig in och jag sjöng roliga strofer för dem, så Gunborg låg dubbel af skratt.

Jo — hvad var det jag sa nyss? Jo, på husförhöret så får Gunborg frågan på sista stycket i långkatekesen — det der fasligt långa, som der har gråtits så många tårar för af läsbarn i denna syndiga verld. Det gick bra tills hon midt i — der satt hon fast. »Omigen!» sa prosthen. Tösen blef röd i flinten och så blef häradshövdingen — det var ju en skam för hela släkten att vuxna tösen skulle stå och dumma sig. När hon kom till samma ställe i stycket, var det jagu täppt igen! Det gjorde mig ondt om tösongen, så jag låtsade som jag stått i tankar, högg i med halfhög röst och halp henne på tråden. Prosthen vände sig om, såg stinnt på mig och sade allvarsamt: »Tyst, han!» Men tösen hade fått fatt i det utsträckta halmstråt och kom lyckligen i land.

Först var jag ju lite förlägen öfver uppsträckningen, men inne på gillet kom häradshövdingen bort till mig och tog mig hårdt i handen liksom han hade tänkt säga: »Det ska du ha igen i kakan, min vän!» Och när se'n Gunborg och jag träffades fick hon en sådan äpplefärg på kinderna. »Tack för hjälpen!» sa hon så skälmaktigt och såg på mig. »Annars är det då skam att man ska ha glömt sina stycken tre år efter det man läste sig fram och kunde dem som multiplikationstabellen!» sa hon se'n.

På qvällen följde jag hem med häradshövdingens: gubben ville nödvändigt att vi skulle ha en toddyslurk till. Men mellan sqvättarna var det jag, som listade mig ut i trädgården och genom någon oförklarlig magnetism kom Gunborg också dit ut. Inte minns jag hur det kom sig, men jag snyltade mig till en kyss af henne

i en berså, och så sporde jag henne om hon inte skulle kunna ha lust att bli husmor i klockaregården. — »Jag är bara så svag i min kristendom — jag glömmer så fort de långa styckena!» sa det klipska lifvet. — »Å, nog räcker betyget till att få lyst för sig på!» sa jag. »Gunborg vet väl hvad som befalles i sjetten budet?» — »Att hvar och en älskar och ärar sin äkta maka!» läste hon med sammanknäppta händer och nedslagna »tittor». Och stora, granna, blåa »tittor» hade det trollet. — »Nå det gick ju bra!» sa jag. — »Åh ja, säga det är väl inte precis så stor konst, men göra det i alla väder!» sa hon. — »Hm, skulle det vilja gå i knut någon gång,» sa jag, »så vet du ju att jag är man att hjälpa dig på trafven, du!» sa jag. — »Kanske en kunde våga sig på att försöka!» sa hon, och der satt en tjufunge i hvart öga och en liten tårperla också. Nå, så voro vi öfverens och så — — —

— Kysstes ni ett par slag, förstås?

— Jag nästan tror det. Ja, det var andra tider då! Men det beror väl mest på att då var man ung och glad och såg lifvet genom ett rosenkimmer. Man var uppspelt —

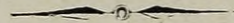
— Och nu är man utspelt, ja!

— Ja, det är det som gör skillna'n så stor. Och så är man af med lilla käringtrollet, si! Nej, tacka vill jag förr i verlden!

Innehåll:

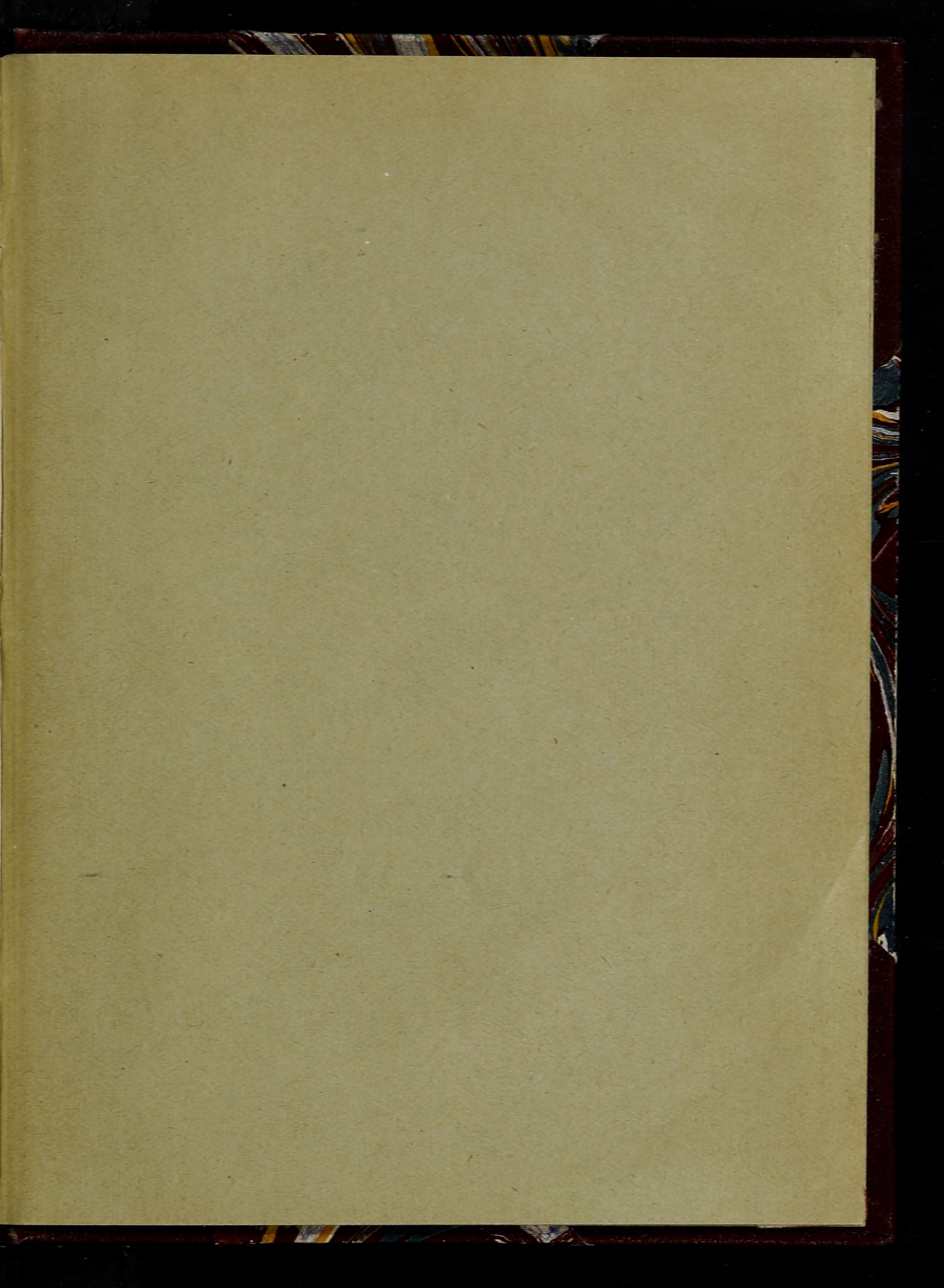
✓ Början var lite bråkig	3
Husbondens husbonde	18
En femtonfiffig tös	33
»Slickemun»	47
När »Spelevinkan» drömde	60
Tacka vill jag förr i världen!	74

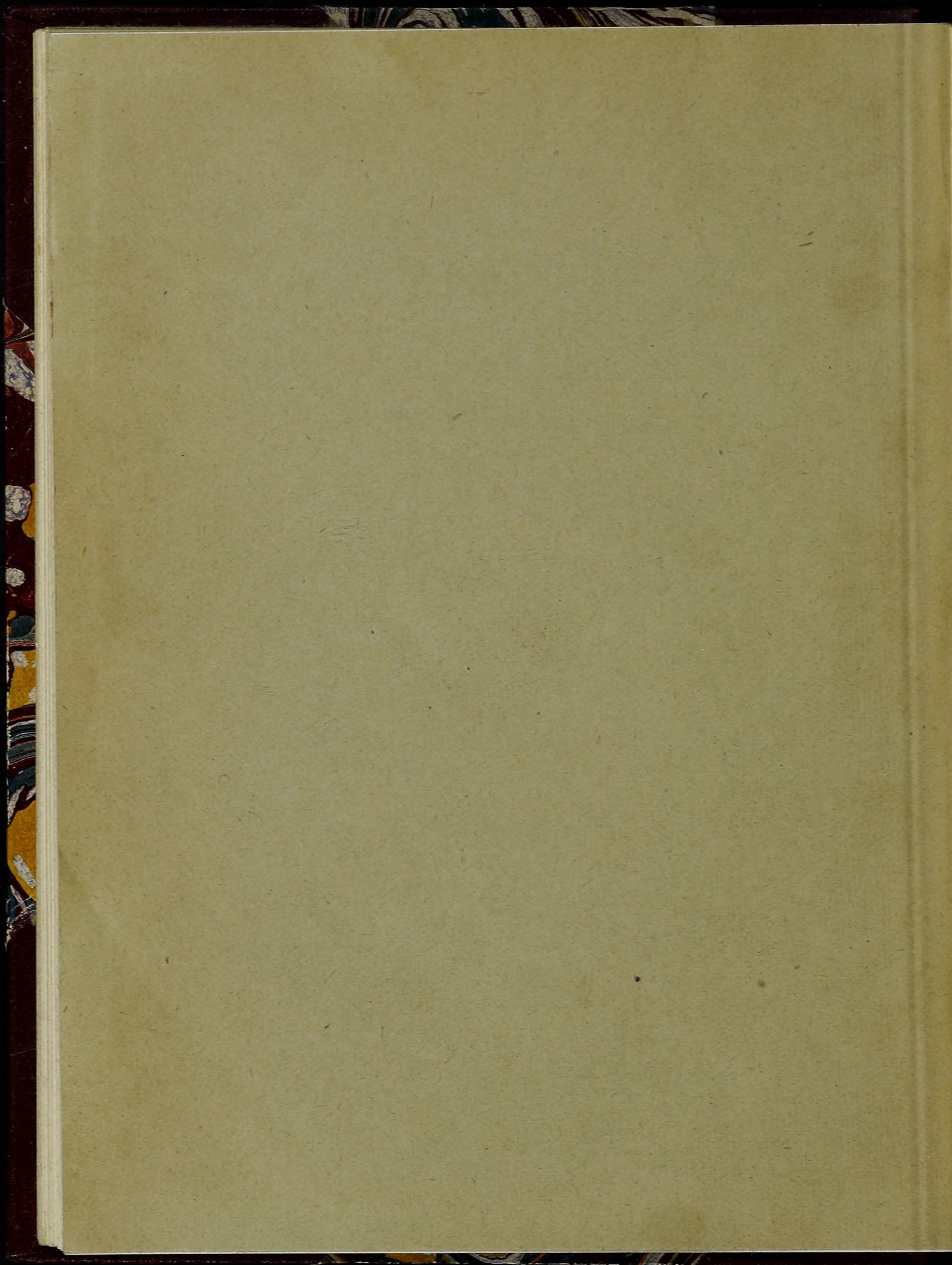

På ALBERT BONNIERS förlag ha utkommit följande arbeten af

Svenska Humorister:

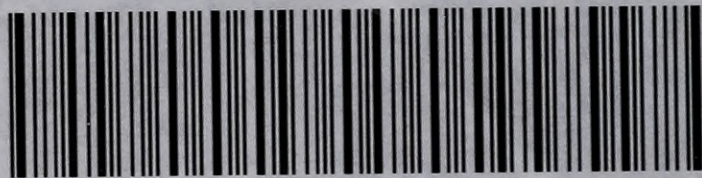
- BENZON, KARL**, *Kring Lundagård*. Grotesker ur studentlifvet. 60 öre.
- BONDESON, AUG.**, *I Glimminge och Kröplinge*. Allmoghistorier. 2: 50. — *Smålandsknekten*. Folklustspel i 3 akter. 1 kr.
- CASSEL, HJ.**, *Bland Svenskar och Yankees*. En svensk tidningsmans minnen från Amerika. 1: 75.
- FALK, HUGO**, *Krigarlif i sommartid*. Militärhumoresker. 1: 25.
- FRÖDING, GUSTAF**, *Guitarr och Dragharmonika*. Mixtum pictum på vers. 3:e uppl. 3 kr.; inb. 4: 25.
- Karl Petterssons öden och missöden** beskrifna i brefform af honom själf. 1: 25.
- PALMÆR, H. B.**, *Eldbränder och gnistor*. Humoresker. Samlade och utgifna af A. Ahnfelt. 3:e uppl. 3: 50; inb. 4: 50.
- SCHULTZ, J. G.**, *Värjhugg och nålsting*. In- och utfall i zigzag. Med författarens porträtt och lefnadsteckning af B. Schöldström. 2 kr.
- Skämt och Munterhet**. Anekdoter, infall och roligheter. En mängd illustrationer i häften à 25 öre.
- Skämthistorier och muntra anekdoter**. Med talrika lustiga teckningar. 10 olika häften à 25 öre.
- TAVASTSTJERNA, KARL A.**, *Korta bref från en lång bröllopsresa*. 2: 25. — *Kapten Tärnberg* med flera berättelser. 2: 25.
- TELLANDER, K. O.**, *Allmogelif i Västergötland*. Folklifskildringar, sagor och sägner, visor, skrock och ordspråk. 1: 25.
- THORD BONDE**, *Våra öfverliggare*. Akademiska studier. 2:a upplagan. Med många teckningar af Bruno Liljefors. 3: 75; inb. 5 kronor.
- WEILAND, P.**, *Göingen*. Bygdemål från sydöstra delen af Vestra Göinge härad. Med 7 silhuetter af Ernst Ljungh. 1: 25.
- WIGERT, INEZ (Ib)**, *Skämt och Allvar*. Humoresker och berättelser. 2: 25.
- ÖDMAN, N. P.**, *Ungdoms- och reseminnen*. Vers och prosa. 3:e upplagan. 2 delar à 2: 75; inb i ett band 6: 75.

E. HANSSONS
BOKBINDERI
LUND

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

401004585